

UNIVERZITA PALACKÉHO

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Tomíková Jana

Obor Vychovatelství

Význam ručních prací v životě mladistvých

Olomouc 2016/2017

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.

Autor práce: Jana Tomíková

Čestně prohlašuji, že jsem práci vypracovala sama s využitím vlastních vědomostí a dovedností, dále jsem použila uvedenou literaturu a zdroje

Chtěla bych poděkovat nejenom vedoucímu práce, panu doc. PhDr. Tomáši Čechovi, Ph.D. za jeho svatou trpělivost a ohromnou pomoc. Také děkuji mojí mamince, která mi pomohla s výběrem tématu, radila mi s popisem některých zmíněných postupů, ale hlavně za její skvělý nápad s využitím jedné velké zájmové skupiny na Facebooku jako zdrojem možných respondentů ochotných pomoci. A v neposlední řadě všem, kteří se dobrovolně zúčastnili vyplněním dotazníku. Jsem vám všem hluboce zavázána.

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VOLNÝ ČAS	9
1.1 Historie volného času	10
1.2 Subjekty výchovy ve volném čase	11
1.2.1 Rodina	11
1.2.2 Školy a školská výchovná zařízení, spolky a oddíly	11
1.3 Druhy činností ve volném čase	12
1.3.1 Činnosti odpočinkové a rekreační	12
1.3.2 Činnosti zájmové	13
1.3.3 Veřejně prospěšné činnosti	14
2 RUČNÍ PRÁCE	15
2.1 Papír	16
2.1.1 Kresba a malba	16
2.1.2 Origami	18
2.1.2.1 Historie	19
2.1.2.2 Typy origami	20
2.1.3 Quilling	21
2.1.4 Pletení z papíru a pedigu	21
2.1.4.1 Pletení z papíru	22
2.1.4.2 Pletení z pedigu	22
2.1.5 Kašírování	23
2.2 Textil	23
2.2.1 Pletení	23

2.2.1.1	Historie	24
2.2.1.2	Materiály a vybavení	25
2.2.2	Háčkování	26
2.2.3	Šití, vyšívání a Patchwork	26
2.2.3.1	Historie	26
2.2.3.2	Materiál	27
2.3	Keramika	28
2.3.1	Historie keramiky	28
2.3.2	Materiály nahrazující keramickou hlínu	29
2.3.2.1	Polymer	29
2.3.2.2	Silikon	29
2.3.2.3	Studený porcelán	30
2.4	Drobný materiál	30
2.4.1	Korálkování	30
2.4.2	Ubrousková technika	32
2.4.3	Kanzashi	32
	EMPIRICKÁ ČÁST	34
3	EMPIRICKÝ VÝZKUM A JEHO HODNOCENÍ	34
3.1	Výzkumný nástroj	34
3.2	Analýza položek dotazníku	35
3.2.1	Jaká ruční práce je vaše nejoblíbenější?	35
3.2.2	Co vás vede k věnování se ručním pracím ve volném čase? (<i>max. 3 možnosti</i>)	37
3.2.3	Kdo vás k dané ruční práci přivedl?	39
3.2.4	Kde nejčastěji vyhledáváte potřebné informace?	40
3.2.5	Rozhoduje u vás při výběru finanční stránka věci?	41

3.2.6	Rozhoduje u vás při výběru náročnost dané ruční práce?	42
3.2.7	Rozhoduje u vás při výběru časová vytiženost danou ruční prací? (pro upřesnění, mám na mysli nejenom dlouhou přípravu, ale i takové, které nelze dočasně ukončit a vrátit se k nim později)	43
3.2.8	Jaký si myslíte, že má daná ruční práce vliv na váš společenský život?	44
3.2.9	Rozptylují vás při práci běžné věci, jako např. mazlíčci, televize, rádio, telefon nebo internet?	45
3.2.10	Představte si, že máte neomezený rozpočet a umíte vyrobit úplně cokoliv. Kdybych si mohl/a vybrat něco, co chci při této situaci právě vyrobit, vybral/a bych si	46
3.3	Shrnutí	48
	ZÁVĚR	52
	POUŽITÁ LITERATURA	53
	SEZNAM PŘÍLOH	55

Úvod

Důvod, proč jsem si vybrala toto téma je velmi jednoduchý. Jsem neuvěřitelně kreativní člověk s „neposednými“ rukama, takže musím neustále něco dělat a zkoušet nové metody. Taky mě baví si o některých ručních pracích jen číst, protože zatím nemám dostatečné zkušenosti a odvahu je sama vyzkoušet. Ve většině případů si také pamatuji jejich přesný popis či postup, třebaže jsem je ani nezkusila. To je hlavní důvod, proč tato práce nebude obsahovat mnoho zdrojů. Spoustu ručních prací jsme si postupem času s mamkou samy vyzkoušely, známe je a mnohé nás baví dodnes. V průběhu psaní této práce mi mamka u některých postupů radila, jak je správně popsat, protože jsem je nezkoušela, ale ona ano (jedná se třeba o kanzashi růži). Poslední tři, možná čtyři roky jsme takto zakotvily u háčkování, i když jsem se před pár měsíci rozhodla se naučit plést. Další mojí výhodou, která mi umožňuje psát tuto práci „z hlavy“, a to se nechci vychloubat, je nejenom dobrá paměť a schopnost pamatovat si spoustu pro někoho nedůležitých informací, ale také vysoce rozvinutá prostorová představivost. Totiž, v momentě, kdy znám nejenom základy, ale i další složitější možnosti či postupy nějaké ruční práce, dovedu pracovat bez návodu a vytvářet své vlastní. Autorské návody také zapisuji trochu zvláště. První si rozepíšu několik řad či následných kroků, v průměru asi pět až deset a následně podle nich pracuji a v průběhu práce je, když se spletu, opravuji. Podobně jsem si vedla i u jiných ručních prací. Vzpomínám si teď na korálkování. Několik let se mu vyhýbám, od jedné práce, kdy jsem si o drát ošklivě pořezala prsty, rány byly docela hluboko v ohybech kloubů. Ironické je, že se jednalo o malého králíčka. První jsem jenom zkoušela modifikovat návod na draka tím, že jsem mu změnila hlavu a přidala nohy. Nakonec, jelikož mě mimo jiné baví již mnoho let zkoumat a porovnávat různé mytologie a mýtické bytosti (převážně pak vše týkající se Japonska – mnoho ručních prací, co znám vznikly právě v asijských zemích), jsem přibližně měsíc vytvářela skoro 45 cm dlouhého čínského draka ze zlatých rokajlů – velmi drobných skleněných korálků bez použití návodu, jen podle vlastního nákresu. Upřímně, odstupem času to zní poněkud neuvěřitelně i mě osobně.

V první, teoretické části se zaměřím na dle mého názoru metody využitelné při práci s dětmi a na nejznámější druhy ručních prací, přestože se může jednat o práce,

které se v Česku moc nevyskytují. Trávím spoustu času na zahraničních webech, kde sbírám inspiraci, proto. Navíc, rozhodla jsem se vynechat práce jako paličkování, vypichování plsti či drátkování, kvůli jejich náročnosti či možnému ohrožení zdraví. Z vlastní zkušenosti můžu říct, že vrazit si vypichovací jehlu do prstu nebo si rozřezat klouby drátem není nic příjemného. Totiž, vypichovací jehla má po obvodu drobné zoubky a vypichovat by se mělo v určité rychlosti, aby plst' za pomoci oněch zoubků ztuhla. Nesnažím se ani udělat nějaký podrobný seznam nebo soupis, ručních prací je ohromné množství a neustále přibývají nové. Navíc se ukázala problematická i historická posloupnost, prošla jsem si spoustu knih s návody, ale najít nějaké bližší údaje se ukázalo velmi obtížné. Nebo jsem jenom hledala ve špatných knihách. Ale u každé práce jsem se právě zaměřila na historii a postup. Celá teoretická část je tak zaměřená na vybrané druhy ručních prací.

V empirické části jsem měla trochu problémy s respondenty. Ke všemu jsem první dotazník poskládala velmi mizerně, což nakonec vedlo k obnovení všech položek. Nechci být nijak přísná v úsudku, ale když už několik let zásobujete skupinu na Facebooku složenou z více než tři tisíc členů nejenom překlady, ale i autorskými návody na háčkové hračky (nejčastěji se označují japonským slovem amigurumi), které by mimochodem šly na anglických webech zpeněžit, cítíte nezájem pomoci nebo vůbec zapojení se jako zradu. Tak to prostě vnímám a lidé v této skupině ode mě nedostanou už nikdy nic. Naštěstí ke zmiňované skupině existuje její rival. Mezi zakladatelkami obou došlo k velmi vyhrčenému sporu, proto mě ani nenapadlo se ptát tam. Napadlo to mou mamku a ten nápad, připojit se k rivalské skupině o devíti tisících členů byl výtečný. Respondenti se při zmínce o předchozím postupu a odměny v rámci několika dnů našli hned ve stovkách. Nakonec jsem sběr musela ukončit mnohem dříve. Ale, jelikož první dotazník byl více než jenom špatný, musela jsem použít danou skupinu znova. Tentokrát se zapojilo méně respondentů, ale stále se jednalo o relativně vysoké číslo. V této části jsem se zaměřila na vnitřní motivaci k ručním pracím, na aspekty výběru dané práce i okrajově na sociální dopady na společenský život mladistvých věnujících se libovolné ruční práci.

Teoretická část

1 Volný čas

Pojem volný čas lze pochopit již z jeho názvu. Přesto neexistuje přesná definice, stejně jako u pojmu ruční práce. Lze jej však popsat podle hlavních znaků, kterými jsou: „(...)

- *je to doba svobodné volby činností (člověk dělá to, co chce, ne to, co musí),*
- *zvolené činnosti jsou pro člověka příjemné, přinášejí potěšení, radost,*
- *činnosti ve volném čase dávají příležitost k rekreaci, odpočinku, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji.*

*Volným časem rozumíme tedy dobu odpočinku, rekreace, zábavy. Důležitou součástí volného času jsou zájmové činnosti – koníčky, hobby. Patří sem i ztrátové časy v souvislosti s volným časem, např. doba strávená na cestě za zájmovou činností, čekání u pokladen apod. (...)“¹. Jinými slovy se jedná o část dne, která je vyplněna činnostmi, jež nám jsou příjemné, líbí se nám, a u nichž se dokážeme uvolnit. Zajímavou součástí volnočasových aktivit u některých jedinců je dokonce spojená i s prací, čímž je taktéž obtížnější přesné vymezení volného času. „(...) Práce ve volném čase je nepochybně proud mimořádně pestrých a hodnoty přinášejících činností: technicko-manuálních, teoretických, vědeckých, teoreticko-aplikačních, obecně vzdělávacích, systematicky studijních – avšak takových, které si člověk volí dobrovolně, se zájmem a které vykonává s pocitem osobního uspokojení (...)“². Na druhou stranu se s volným časem pojí i spousta negativních jevů. Nejčastějším je jeho špatné využívání. To mnohdy vede k nudě, ke stavu, kdy je člověk napjatý, podrážděný a připadá mu, že se lidově řečeno „čas vleče“. Podobným pocitem prázdnoty je i tzv. (...) *existenciální frustrace, která**

¹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

² SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

vzniká, když člověk pochybuje o smyslu své existence. (...) ². Opačným jevem je neschopnost užívat si volný čas, relaxovat. Člověk je natolik závislý na své práci, že vše ostatní odsune do pozadí. „(...) V současné době se v americké psychologické literatuře objevuje termín „workaholic“ (J. PEPRNÍK ve Slovníku amerikanismů, Praha 1985, používá hovorového překladu „nezadržitelný pracant“), který vyjadřuje jakousi „opilost“ prací, fanatismus práce, který přirozeně vylučuje volný čas a jeho psychohygienické využívání. (...)“ ². Bohužel v dnešní době je workoholismus natolik běžným jevem, že v některých zemích, například v Japonsku, již proti němu bojují nejenom zaměstnavatelé, nýbrž i vláda. Právě Japonsko je proslulé spoustou extrémů a doslova upracování se k smrti je jedním z nich. Pro představu, v nočních metrech na sedadlech i podlaze často spí naprosto vyčerpaní manažeři, proti psychickým kolapsům a sebevraždám se nyní využívají vynucené dovolené. S tímto patologickým jevem je nechvalně spojený tzv. les sebevrahů – Aokigahara, kde si ročně sáhne na život přibližně stovka lidí z mnoha různých osobních důvodů.

1.1 Historie volného času

Historie pojmu volný čas je nejasná. Potřeba vymezení daného pojmu přichází až s nástupem kapitalismu do společnosti. Nejstarší náznaky se ovšem dají nalézt již v dílech starověkých řeckých filozofů, zvláště Aristotela. „(...) Vrcholem nejvyšší lidské blaženosti je pro Aristotela rozjímavá činnost. (...) Uspokojuje člověka a je žádoucí jen sama o sobě a nikoliv pro něco jiného. Rozjímání vede člověka k moudrosti, k samostatnosti a je slastí právě pro tuto svou vnitřní hodnotu, která nesměřuje k žádnému praktickému cíli. (...)“ ³ Nástup křesťanství ovšem odsunul potřebu volného času a jeho znalosti spíše do pozadí. Ve středověké společnosti se totiž většinou úzce váže k uctívání, modlitbám a celkově rozmlouvám s Bohem, neboť víra přivádí lidi k lepšímu a hodnotnějšímu životu až po smrti. Obrat nastal přibližně v období renesance

³ ŠVIGOVÁ, Milada. *Volný čas a my*. Praha: Svobodné slovo, 1967. Živé myšlenky (Svobodné slovo).

a osvícenství. „(...) *Renesanční myslitelé začínají oslavovat práci, a to nejen práci mozku, ale i rukodělnou. V dějinách Evropy je to zcela nový jev, který odpovídá potřebám rozvoje společnosti a současně uspokojuje i ty, kteří vyrábějí, pracují a rozmnožují tak hmotné statky své i společnosti jako celku. (...)*“³

1.2 Subjekty výchovy ve volném čase

1.2.1 Rodina

Rodina, jakožto nejzákladnější stavební prvek společnosti, ovlivňuje každého jedince v průběhu celého jeho života. U využívání a nakládání s volným časem tomu není jinak. Rodiče by zde měli fungovat jako vzor a naučit své potomky správně hospodařit s volným časem. Také by měli mít přehled o tom, jak potomci volný čas sami tráví a také s kým, aby zabránili případným sociálně patologickým jevům.

I zde se mohou vyskytnout potíže, ze strany nezájmu jak rodičů, tak potomků. Typickým příkladem je zahlcení dítěte kroužky a zájmovými činnostmi v různých zařízeních v průběhu celého pracovního týdne, z důvodu pracovní vytíženosti rodičů. Ve své podstatě dítě odloží, dokud na něj nemají čas, nebo si jej nevyzvednou. Dané dítě následně nezvládá ani kroužky ani školní výuku, protože je přetížené povinnostmi a postupně ztrácí zájem. Dalším příkladem mohou být i špatně zvolené zájmové aktivity, které následně dítě navštěvuje jen proto, aby nezarmoutilo rodiče.

1.2.2 Školy a školská výchovná zařízení, spolky a oddíly

Stejně jako u rodiny je zde hlavním vzorem učitel nebo vychovatel. Měl by svým žákům předávat pozitivní vzory chování i v rámci času mimo školní výuku. Pokud se jedná o zájmy v oboru daného učitele, může to mimo jiné zvýšit i prestiž v očích dětí. Například vyšší autoritu si spíše získá učitel tělesné výchovy, který vyhrál nějakou sportovní soutěž, než který se zadýchá při chůzi do schodů. Důležitá je také znalost

rodinného zázemí žáků, jejich schopnosti a celkově způsob trávení volného času. Velikou výhodou jsou kroužky nabízené přímo ve škole. Výběr volnočasových aktivit se stal jedním z kritérií pro výběr škol rodiči.

Školy jenže nedovedou pokrýt všechny typy volnočasových aktivit. Zde navazují školská a volnočasová výchovná zařízení, umělecké a jazykové školy. Tyto zařízení se mnohdy nezaměřují pouze na děti, ale i na dospělé.

Nedílnou součástí jsou i různé dobrovolnické spolky. Asi nejznámějším a nejrozšířenějším i mezinárodně jsou skautské oddíly. Jedná se o apolitické nábožensky orientované sdružení, které vede děti ke kamarádství, navazování kontaktů, ochraně přírody a pomoci druhým. Běžnou náplní srazů bývají hry, plánování a následné naplňování různých charitativních a společensky prospěšných akcí, procházky a výlety. Připojit se smí kdokoli, ale k dosažení nejvyšší úrovně je zapotřebí průběžně složit dva sliby a samozřejmě tyto sliby dodržovat.

1.3 Druhy činností ve volném čase

1.3.1 Činnosti odpočinkové a rekreační

Základní náplní této skupiny činností je, jak již z názvu vyplývá, relaxace a odpočinek k regeneraci organismu po náročné fyzické a psychické zátěži. Pro žáka je výukový proces obtížný z mnoha příčin. Z fyzických se jedná například o dlouhý čas strávený v sedě, u hyperaktivních dětí celkově o udržení se v klidu nebo o dlouhodobou práci rukou při psaní. Psychické jsou v mnohém horší. Dítě se musí naučit koncentrovat, pokud možno po celou dobu vyučování (což je právě u zmiňovaných hyperaktivních dětí velice obtížné), pamatovat si učivo a naučit se jej následně používat v praxi či podvolit se nastavenému režimu apod. Pro dítě, které nastupuje do školní výuky se někdy jedná o složitý proces. Protiváhou jsou právě rekreační a odpočinkové činnosti, které mají zabránit hromadění stresu a přetěžování dítěte. „(...) *Nedostatek odpočinku a pohybové rekreace vede k přetěžování. Důsledkem může být zhoršení školního prospěchu, poruchy chování nebo i některé neurotické projevy. Odpočinkové a rekreační činnosti mohou probíhat spontánně i organizovaně (např. volné hry ve školní družině nebo společné předčítání), individuálně, skupinově i hromadně*

(např. individuální výtvarné činnosti, námětové hry ve skupině, hromadný nácvik relaxačního cvičení). Za vhodnější lze považovat spontánní, individuální činnosti, které lépe umožňují respektovat odlišné potřeby jednotlivců. (...)“⁴Příkladem může být sportování, vycházky, práce s počítačem, společenské hry atd.

1.3.2 Činnosti zájmové

Zájmy jsou v lidském životě jedním z velmi podstatných psychických jevů. Utvářejí se v průběhu života a ovlivňují i další psychické pochody, jakými jsou mimo jiné naše schopnosti, vůle nebo motivace. Úspěch každého jedince podporuje v úsilí a utvrzuje zájem o danou činnost.

Zájmy lze rozdělit na povrchní, krátkodobé či na hluboké, dlouhodobé. Mohou se vzájemně i různě prolínat, většinou se vzájemně nevylučují. Ve své podstatě určují nejenom naši osobnost, nýbrž i zčásti postavení ve skupině. Každému je lépe ve stejné zájmové skupině, kde si lidé rozumí, povzbuzují se a pomáhají si. Jak již z názvu dělení vychází, povrchní a krátkodobé zájmy po určitém čase vyblednou a ztratí se, zatímco u dlouhodobých dokáže člověk vydržet i celý život.

Dalším dělením je také na žádoucí a nežádoucí. U žádoucích se jedná o společensky prospěšné až neutrální činnosti, zahrnující v podstatě vše od sportu, umění, získávání informací apod. Z druhé strany nežádoucí mnohdy zasahují až do trestně protiprávního jednání. Jedním z mnoha příkladů je například gamblerství neboli vášnivé propadnutí hraní na výherních automatech. Za prvé, jedná se o závislost, za druhé, s tímto jevem se pojí i sociálně patologické problémy jako krádeže, násilí, v nejhorším případě může dojít i k zabití kvůli penězům.

Poslední, ale neméně důležité dělení je na aktivní a receptivní zájmy. „(...) *Dá se hovořit o zájmech aktivních (nebo produktivních) a receptivních. Označení pasivní zájmy je nepřesné, určitou míru aktivity člověk vždy projevuje. Příkladem receptivních*

⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

*zájmů může být sledování sportovních utkání, provozování sportů lze označit jako zájem aktivní, produktivní. Výchovné snažení směřuje spíše k podpoře aktivních zájmů, ale i receptivní zájmy mohou mít vysokou kvalitu (četba, poslech hudby, návštěva divadelních představení apod.). (...)*⁴

V základu se zájmové činnosti dělí na tyto čtyři části:

- Společenskovední
- Pracovně-technické
- Estetickovýchovné
- Tělovýchovné

1.3.3 Veřejně prospěšné činnosti

Tyto zájmové činnosti nemusí mít okamžitý efekt, proto je zapotřebí relativně silná vnitřní motivace. Také, jelikož se jedná o činnosti směřované na pomoc druhým, nelze za její vykonávání očekávat nějaké ocenění, jen dobrý pocit z pomoci druhým. Také je vysoce důležitým faktorem věk dítěte účastnící ho se na veřejně prospěšných aktivitách. Menší děti potřebují vyšší motivaci, lepší práci pedagoga a také pomáhat malé skupině osob či zvířat. Správné působení pedagoga hraje významnou roli pro další motivaci k pomoci ostatním. Naopak u starších jedinců se může pedagog nebo vychovatel zaměřit i na větší skupinu zájmových osob či na větší cíle, například dobrovolné sbírky nebo adopce na dálku.

⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

2 Ruční práce

Samotné vymezení pojmu ruční práce není zrovna snadné, neboť jeho přesné pojetí v novodobých slovnících schází. Dokonce ani encyklopedie ručních prací neobsahují vymezení pojmu ruční práce. Asi nejpřesněji vysvětluje tento pojem Ottův slovník naučný XXII. z roku 1904: „*Ruční práce stojí naproti práci strojní. Např. předení na vřeténku nebo na kolovratu jest r. p. na rozdíl od přediva na strojích v továrních přádelnách. R. p. jako výborný prostředek vychovatelský zavedeny jsou na školách dívčích a namnoze i na školách chlapeckých.*“⁵ Z tohoto pojetí vyplývá, že se dívky vyučovaly ve školách spíše práce zaměřené na textil a chlapci zase na zpracovávání dřeva v dílnách.

Tím se dostáváme k dělení ručních prací. Porovnáním různých zdrojů, literárních i internetových, lze vyčlenit tři velké kategorie třídění – podle pohlaví (některé ruční práce byly v minulosti ryze ženskou činností, jiné zase mužskou), podle času a jejich historického využití (některé práce prošly velmi náročným historickým vývojem, jako je například malba či vyšívání, u některých se jednalo či stále jedná jen o „módní“ záležitost, k nim lze zařadit výrobu šperků z FIMO hmoty nebo pletení z bužírek) a podle použitého materiálu, který bych osobně nazvala nejvíce přehledným, přestože se některé z používaných materiálů mohou v rámci jedné ruční práce mísit. Například je běžné zdobit pleteninu korálky. Totiž, první zmiňované dělení podle pohlaví je již poněkud zastaralé. Celosvětově se postupně stírají genderové rozdíly (z anglického gender – označení kulturou vytvořených rozdílů mužů a žen) i v rámci ručních prací. Navíc internet nyní udává nové možnosti i zde, třeba formováním skupin se společnými zájmy na sociálních sítích. Ovšem největší podíl kreativních lidí se dá nalézt na webových uměleckých komunitách jako je například stránka s názvem DeviantArt. Běžně zde, mimo spoustu „genderově správných“ umělců, potkáte muže, kteří se chlubí svými háčkovanými nebo šitými díly a pro změnu ženy, jež vytváří složité kostýmy komiksových postav s vysoce propracovanými zbraněmi či Steampunk módu („*To me, Steampunk has always been first and foremost a literary genre, or least a subgenre of science fiction and fantasy*

⁵ Ottův slovník naučný: *illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1904.

that includes social or technological aspects of the 19th century (the steam) usually with some deconstruction of, reimagining of, or rebellion against parts of it (the punk). Unfortunately, it is a poorly defined subgenre, with plenty of disagreement about what is and is not included.“⁶Jedná se sice o článek na blogu od osoby s přezdívkou JRRL, ale přesně definuje tento oblíbený žánr. Doslovný překlad zní: Pro mě, Steampunk byl vždy první a přední žánr v literatuře, nebo alespoň vědeckofantastický a fantasy subžánr, který zahrnuje technologické aspekty 19. století (pára) obvykle s nějakým rozebráním, změněnou představou nebo vzbouřením se proti mnohým jeho částem (punk). Naneštěstí je to chabě definovaný subžánr s mnoha neshodnými postoji, co je a není jeho součástí.) obsahující složité mechanické části (viz. Příloha 1). Steampunk se dá také charakterizovat díly Julese Verna. Druhé dělení, podle historického využití, je sice přesnější, jenže některé postupy zanikají, obnovují se, či vznikají zcela nové podle zájmu společnosti a nastavené módní vlně. Mnohé se udrží, jiné upadnou v zapomnění. Proto se další popis jednotlivých ručních prací bude odvíjet podle dělení materiálu.

2.1 Papír

2.1.1 Kresba a malba

Kresba a malba je jednou z nejstarších a také u dětí nejvíce oblíbených ručních prací. Dokonce natolik, že ze zkoumání dětských kreseb se stala diagnostická disciplína. Zkoumá se jí nejenom školní zralost, ale i problémy v rodině, na hadrových panenkách zdravotní stav či vážné kriminální přečiny vůči dítěti jako například sexuální obtěžování.

První nálezy se datují do doby pravěku, přesněji období paleolitu. Nejznámější jsou malby z jeskyně v Lascaux a Altamira, jenže se nejedná o prvotní náznaky výtvarného umění. „*První kresby (30 tis.) byly vytvořeny prsty do jilu, který zvířenaťel, přecházely do hadovitých útvarů. Zřejmě se nejedná o abstraktní malby. Jsou vykládány*

⁶ What is Steampunk?. *Steampunk.com*. [online]. 13.10.2010 [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: <http://www.steampunk.com/what-is-steampunk/>

jako posedlost pokrýt prázdné stěny. Jako strach z prázdnoty. (Podobně se chovají malé děti, které vyplňují prázdný papír.) Prozrazují hlubokou úzkost lovců.“⁷Tudíž lze vyvodit, že malba nevznikla po stránce estetické, nýbrž díky vnitřní potřebě po bezpečí. Další zajímavou skutečností může být i význam maleb známých například právě z Lascaux. Archeologové se domnívají, že se může jednat i o šamanské či magické rituály. „V doposud nalezených jeskynních malbách převládají zvířata těžko ulovitelná, k jejichž ulovení je třeba magie. Bizon a kůň...35% ze všech zobrazení, mamut...12%, kozorožec...8%. (...) Zvěrné motivy jsou velmi výstižné, zatímco lidské postavy jsou podány neuměle (63% z nich je bezpohlavních), zarážejí svou groteskností, zkarikovanými profily a neobratností.“⁷

Ve starověkých kulturách už má malba i spojení s písmem a abstraktností. Typickým příkladem jsou hieroglyfy. Ale nejvíce začala zasahovat do běžného života ve středověku. „Malířství má: 1) okrášlit příbytek Boží, 2) připomínat životy světců, 3) být literaturou laiků. (...) Čili příbuznými pojmy ve výtvarném oboru (ve středověké kultuře) jsou světlo a barva a prostor. Barva je v této interpretaci chápána jako projev spontánní reakce středověkého tvůrce. Zachycuje bezprostřednost a prostotu. Ve středovku jsou používány pestré základní barvy. (...) Světlo je zde metaforou duchovních skutečností (vitráže, profilace žeber, světelné zóny, triforia). Světlo je důležitý interpretační prvek.“⁷Jednalo se o období, kdy byla většina obyvatelstva negramotná. Přestože bible zakazovala zobrazování jakýchkoli model, církev se rozhodla jinak, aby běžní lidé rozuměli významu svaté knihy. Kostely se začaly zdobit sochami, propracovanými obrazy a vitrážovými okny.

Novověk s nástupem renesance ovšem zašel ještě dál. Začaly vznikat různé umělecké styly nejenom v malbě. Příkladem může být renesanční obraz Zrození Venuše od Botticelliho – středověká církev by nikdy nedopustila, aby na plátně byla odhalená žena. Každý nový umělecký styl se výrazně lišil od stylu předchozího. Například baroko bylo zaměřené na dynamický pohyb, využívala se malba spolu se sochařstvím, rokoko

⁷ DYTRTOVÁ, Kateřina. *Kapitoly z dějin výtvarných oborů: studijní texty pro studenty vizuálních oborů*. 2., přeprac. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, c2013. ISBN 978-80-7414-687-9.

bylo pro změnu veselé a hravé, ovšem nastupující klasicismus se vracel k antickému umění.

Právě tato rozmanitost dělá z kresby a malby nejvšestrannějším typem ruční práce. Se správným typem barvy, podkladu a techniky lze totiž malovat úplně na cokoliv – na papír, plátno, bavlnu, kameny, zdi, dřevo atd. Navíc, díky komiksům, rozvoji internetu, televize a animovaných pořadů se již nemusí jednat jen o honosná díla, ale nyní již téměř o cokoliv. Díky nástupu grafických tabletů a počítačových programů, které mnoho věcí dokáží nesmírně ulehčit, může pěkně kreslit naprosto kdokoliv. Poněkud se tím vytrácí přirozený talent, protože nyní se neobjevují jen případy podobných stylů dvou a více autorů (nemluvě o umělcích označovaných jako art thief, z angličtiny doslova zloděj umění, kterým digitální technologie umožňují snadný výdělek na úkor původního autora nebo tracer, nenapadá mě přesnější překlad, prostě se jedná o lidi kteří přesně okopírují námět původního autora, ale většinou s jinou postavou/zvířetem/věcí a s jinak zvolenými barvami), ale i téměř totožné části různých obrázků jednoho autora. Neboť obtížné plochy, jakými může být třeba vodní hladina lze vytvořit s pomocí několika vrstev, textur a efektem světla (z vlastní zkušenosti můžu říct, že zrovna vodní hladina se při pohledu na finální práci v počítači zdá složitá, ale dá se velmi snadno obejít a vytvořit v řádu minut, což by při kresbě/malbě rukou zabralo i celé hodiny).

2.1.2 Origami

*„Origami je japonské slovo, které znamená "skládat papír". Skládání papíru má v Japonsku dlouhou tradici, ale rozvíjelo se i v jiných zemích a dnes je známé po celém světě.“*⁸Díky své tradici je mimo jiné origami spojeno se spoustou pověr a mýtů. Asi nejznámější legenda je ta o tisícovce jeřábů. Traduje se, že když složíte přesně tisíc papírových jeřábů, splní se vám přání. Což samozřejmě není přesný výklad, jeřábi mají za úkol pomoci nemocným, přinést jim klid a naději na uzdravení. Velmi podobná je pověra o sklenici skládaných hvězdiček, která je mnohem mladší. K nim stačí

⁸ Origami CZ. *origami.cz*. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.origami.cz/>

jen proužek papíru široký jeden centimetr a dlouhý asi třicet centimetrů. Skládají se přes plochý uzel a na závěr se musí promáčknout, aby byly krásně nafouklé. Neznám množství, které má údajně splnit přání, na internetu kolují různá čísla, nejčastěji se ovšem vyskytuje jako u jeřábů tisíc nebo dokonce nejvyšší hodnotou bylo i deset tisíc. Osobně si myslím, že se jedná o tzv. (takzvanou) urban legend – městskou legendu, jež za svůj vznik vděčí internetu, neboť je velmi obtížně dohledatelný přesný popis. Žádný vlastně neexistuje. Neshody v počtu nejsou tím největším problémem, mýtus o sklenici hvězd totiž nemá ani přesně vymezený základ, zda plní přání osobě, která sklenici naplnila, či jestli plní přání pouze osobě obdarované. Také postupem času vznikly v moderně orientovaném origami různé úpravy a způsoby zahrnující i lepidlo, korálky či staré knihy, což není u tradičního skládání z papíru běžné. Dokonce se z moderního origami dají vytvářet funkční kabelky a taštičky, jedná se ovšem o postup velmi časově i materiálně náročný – doporučuje se skládané dílky polepit širokou barevnou lepící páskou, následně poskládat zasouváním dílků do sebe a ve finále upravit přiřítím zipu či knoflíku a přidáním uší.

2.1.2.1 Historie

Úplný počátek origami nelze přesně určit, jisté ovšem je, že se Japonci naučili vyrábět papír od Číňanů počátkem prvního tisíciletí našeho letopočtu. Původně sloužily jako výzdoba v chrámech a svatyních náboženství Šintó, což je tradiční náboženství uctívající bohyni Slunce. Japonsko je díky své mytologii velice zajímavá země. Neuctívají zde totiž jen bohy, ale i různá zvířata (například věří v to, že liška na sebe dokáže vzít podobu krásné ženy a svádět muže, nebo že soška Maneki neko – Vábící kočky přináší majiteli štěstí a peníze) a různé pohádkové bytosti (nejznámější je drak, který ovšem na rozdíl od evropské mytologie vypadá od základu jinak. Má jednu protáhlou hlavu pokrytou hřívou, hadí tělo a čtyři krátké nohy. V Číně má údajně na nohách čtyři prsty, v Japonsku tři, což ovšem nemusí platit pokaždé. Někdy je vyobrazený s perlou vědění ve spárech. V asijských zemích je symbolem moci, síly a štěstí. Dalším příkladem může být i předchůdce evropského pojetí jednorožce, jmenuje se Qilin nebo Kirin. Na historických sochách a obrazech vypadá jako kůň nebo jelen s dračí hlavou a symbolizuje šetrnost a mír). „*Papírové řetízky poskládané podle*

*přesných pravidel se zavěšují s trsy slámy na "výstražných" šňůrách šimenawa, jež označují hranici posvátného území svatyně, za kterou smí vstoupit jen kněz. (...) Jako zábava se začaly papírové skládanky v Japonsku šířit až někdy v 17. století. Zmínky o nich se objevují i v různých literárních dílech v 18. a 19. století, takže víme, že už tehdy Japonci znali asi sedmdesát druhů skládanek.*⁹Na počátku 19. století také vznikl světoznámý jeřáb. Jenže oproti mýtu o plnění přání má jeřáb symboliku dlouhého života. Nemocní lidé proto věří, že jim tisíc skládanek pověšených na šňůře pomůže s rychlejším uzdravením.

Původ origami v Evropě je opředen spoustou tajemství. Španělé tvrdí, že vzniklo v jejich kultuře jako umění nazvané Papiroflexia, na němž měl údajně podíl i Leonardo da Vinci. Původně sloužilo k měření geometrických tvarů. Pajarita – Koník (viz. Příloha 2) je prý nejstarší skládankou v Evropě.

2.1.2.2 Typy origami

Existují jen dva hlavní typy origami – tradiční a moderní typ. Tradiční origami má určitá pravidla a omezení. Skládá se z čtverce papíru a jen přibližně napodobuje svou předlohu kvůli estetickému využití. Nepoužívá se zde lepidlo, ani se hotové výrobky nijak nezdobí. Jedná se převážně o ornamenty, květiny a zvířata.

Moderní origami je v tomto směru benevolentnější. Některé skládanky se například tvoří z několika stejných dílů, které se k sobě lepí (květiny kusudama a kusudama koule spleené z několika květin). Lze je také různě zdobit či kombinovat s látkou, plstí, nebo dalšími materiály.

K moderním stylům taktéž patří Book art – knižní umění. Jedná se o zajímavou tvorbu, kdy z listů uvnitř knižních desek lze poskládat, vystříhat či vyřezat nádherná díla (viz. Příloha 3). Modulární origami se pro změnu vytváří z drobných skládaných papírových šipek, které do sebe zapadají. Podobným způsobem se dají vytvářet

⁹ Podrobnosti k Origami. *origami.cz*. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.origami.cz/podrobnosti.html>

i již zmíněné kabelky z papíru, kdy vznikají z obdélníčků, ne ze šipek. Je to styl velmi časově náročný, přestože hotová díla jsou výrazně estetická (viz. Příloha 4).

2.1.3 Quilling

„Quilling nebo také papírový filigrán je výtvarné umění, jehož hlavním materiálem jsou papírové proužky. Proužky se stáčí quillingovým perem do spirálek a vzniklé spirálky se pomocí prstů formují do různých tvarů (lístek, kapka, kytička). Tvary se pomocí lepidla fixují na podklad (papír, krabičky, rámečky...) a vytváří se z nich originální obrazce.“¹⁰ Stejně jako modulární origami lze vniklé tvary skládat do 3D obrazů či dokonce papírových sošek (viz. Příloha 5). Velmi typické jsou velikonoční kraslice, ovšem ve fantazii se meze nekladou. Oproti origami se zde využívají i různé pomůcky jako již zmiňované quillingové pero, dále hřebínek (technika zvaná combing) anebo špendlíky. Použitím špendlíků lze vytvořit proužkovaný motiv vhodný třeba pro motýlí křídla.

Stejně jako origami se vznik quillingu váže k objevu papíru v Číně. Přestože byl poprvé zdokumentovaný kolem roku 1200, první oficiální důkazy o quillingu pochází z doby 15. – 16. století. Papírové proužky stáčené do ozdobných tvarů brky se využívaly ke zdobení různých předmětů. V 18. století se ovšem přestaly dámy o tuto techniku zajímat a časem postupně vymizela. Nyní se opět vrací do módy, objevují se články v časopisech, v televizních pořadech zaměřených na hobby a díky medializaci se možní zájemci scházejí na různých kurzech, jarmarcích a podobných akcích.

2.1.4 Pletení z papíru a pedigu

Tradiční košíkářství, kdy se používalo namáčené vrbové proutí, již není běžná ruční práce. Postupně je nahrazují nové postupy, ekologičtější či estetičtější. Proto oba zmíněné postupy nemají historický základ, jedná se totiž o moderní ruční práci. Pletení

¹⁰ Co je quilling. *Quilling.cz*. [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://www.quilling.cz/co-je-quilling/co-je-quilling/>

z papíru je dokonce i velmi levné, neboť lze využít starý měkký papír, například Žluté stránky, letáky z obchodů nebo noviny. Při správně zvoleném papíru, barvě a laku lze dokonce docílit věrné podoby výrobku z proutí. Oproti této technice je pedig „mezistupněm“ mezi papírem a proutím, výrobky z něj jsou velmi elegantní, nepodléhají lámavosti jako proutí, ale oproti papíru je jeho cena docela vysoká a práce s ním je i mnohem náročnější. Špatně zpracované výtvořky mohou dokonce podléhat plísni.

2.1.4.1 Pletení z papíru

Základem pletení z papíru jsou duté ruličky. S využitím špejle namotáme asi 8 cm široký proužek papíru a na konci zalepíme. Jelikož se jedná o nové hobby, neexistují žádné pomůcky k usnadnění motání ruliček, ale „motalinky“ (jak si pletařky z papíru říkají) již dokázaly vymyslet spoustu důmyslných přístrojů zahrnujících tenké kovové tyče a dokonce vrtačky. Důležité je, aby jeden konec byl širší, při pletení, když se blížíte ke konci ruličky, s níž pletete, se totiž úzký konec další ruličky jednoduše zasune do širokého konce ruličky předchozí. Na dno práce lze použít obyčejný karton, kdy mezi dva kusy nalepíte ruličky tvořící základ po obvodu s mezerou alespoň dva centimetry od sebe. Na jeho ozdobení se využívá ubrousková technika. Pokud se jedná o víko, tak i quilling. Tato práce obsahuje nesmírné množství stylů a postupů, jak plést, jak pleteninu ozdobit a jak udělat konečnou uzavírku. Dokonce lze uplést i samotné dno. Ani ve výrobcích se meze nekladou. Lze vyrábět nejenom věci funkční, jako košíky, tácky, chlebníky, pelíšky pro zvířecí mazlíčky a spousty dalších, i předměty ozdobné jako věnce, vázičky a sošky (pro představu, nejsnáze se dá nalézt návod na kočárek). Výhodou je, že po zalakování se neláme, nekroučí a nepodléhá zkáze.

2.1.4.2 Pletení z pedigu

Oproti papíru pedig vypadá sice mnohem lépe, práce s ním je ovšem relativně obtížná, neboť se výrobek musí dokončit v jenom kuse bez možnosti jej dočasně odložit, a stejně tak je náročná i následná starost o výrobek. „*Pedig, známý tiež ako ratan,*

je prírodný materiál, ktorý sa získava z popínavej palmy *Calamus rotang*. Z liany sa najskôr stiahne vrchná kôra. Pri spracovaní vnútornej časti prechádza pedig raznicou s otvormi rôzneho priemeru, alebo tvaru. Takto upravený pedig má rovnaký profil po celej dĺžke, vďaka čomu sa s ním výborne pracuje. Je ohybnejší ako vrba a svojou dĺžkou (2-6 metrov) je predurčený na využitie veľkého spektra náročných techník. ¹¹Tento materiál je nutné, stejně jako vrbové proutí, namáčet. Pletení probíhá stejně, jenže výrobek se musí zhotovit hned. Po vyschnutí se již nedá dokončit. Také potřebujete jisté dovednosti, protože při neodborném vysoušení má tendence plesnivět. Navíc jako každý přírodní materiál podléhá zkáze. Jeho životnost jde prodloužit lakováním, ale nejedná se o běžný postup.

2.1.5 Kašírování

Nazývané též podle historicky staršího Papier Mâché (papírmašé) je technika z konce 10. století pocházející z Francie. Do češtiny se dá přeložit jako „kouskovaný papír“. Jedná se o směs měkkého papíru (nejlépe se používají papírové utěrky), vody, škrobu a lepidla, který v různých poměrech vytváří různé konečné výsledky. Původně vznikl jako levná náhražka drahého porcelánu, protože po ztvrdnutí připomíná sádku. Nyní je hojně využíván v modelářství a při práci s dětmi. Lze z něj totiž vyrábět masky, misky a někteří jej dokonce používají jako náhražku sádky či keramiky v sochařství.

2.2 Textil

2.2.1 Pletení

Plete se přízí za použití dvou jehlic (nebo jedné kruhové). První si musíte nahodit potřebný počet ok na jehlici. Plést lze snadno i bez návodu, což je oproti háčkovaným krajkám výhodou, ale návody přece jen existují ve dvou podobách – psané (za použití zkratk) nebo kreslené pomocí předem určených symbolů. Podle toho se dále plete

¹¹ Pletenie z pedigu. *Koníčkovo.sk*. [online]. [cit. 2016-12-21]. Dostupné z: <http://www.konickovo.sk/technologie-vyroby/pletenie-z-pedigu/>

buď hladce či obrace, rozplétají či splétají oka a tak dále. Práce s jehlicemi vyžaduje vcelku velkou zručnost, ale oproti háčkování přibývají řady mnohem rychleji, pletenina je měkkší a pružnější. Dále lze plést i ručně, dokonce jsou posledních několik měsíců oblíbené velmi hrubé příze, s kterými jinak pracovat ani nelze. Starší a mnohem menší obdobou bylo před několika lety pletení z plastových bužirek, ale nyní se jedná již o zapomenutou a nepoužívanou techniku.

2.2.1.1 Historie

Jako u spousty dalších ručních prací je nejstarší historie pletení neznámá. Důvodů je mnoho. Za prvé, pletenina z vlny jako každý přírodní materiál podléhá zkáze a za druhé, hotovou práci lze velmi snadno vypárat a páranou vlnu opět použít. Sice páráním ztrácí kvalitu, ale dá se takto použít i několikrát, než se plně znehodnotí. Navíc se prvně pletlo bez použití pomůcek jako jsou jehlice, jen za pomoci prstů, což také ztěžuje přesné určení doby vzniku pletení. *„Nejstarší nalezené pletené výrobky pocházejí sice asi až ze 4. – 5. století n. l. v oblasti Starého světa“¹²* Pro představu, Starý svět zahrnuje Evropu, Asii a Afriku, jako Nový svět je označován celý Americký kontinent a Austrálie podobné označení nemá. Hlavní ovšem je, že *„tyto nejstarší nálezy svědčí již o velmi vyspělé technice pletení (...) Z doby kultury Proto-Nasca v Peru máme vzácnou ukázkou ozdobné pletené pásky s kolibříky. Obtížnost vzorů, jemnost detailů a barevnost svědčí o vysoké technice pletení. (...) Přibližně z téže doby pocházejí podle Eberharda Froweina nálezy pletacích jehlic v germánských hrobech.“⁷*

Další zajímavostí je i dříve používaný typ jehlic. Nebyly to kupodivu rovné jehlice, ale kruhové. *„Kruhové pletení je starší než pletení na rovných jehlicích a mnoho starobyklých exponátů v muzeích je zhotoveno právě touto technikou. Kruhové pletení představuje práci po spirále, takže odpadá sešívání a vzniká pevnější pletenina. (...) Při kruhovém pletení existují dva základní způsoby – s kruhovou jehlicí nebo se čtyřmi*

¹² PEŠKOVÁ, Ludmila a Blanka HANUŠOVÁ. *ABC ručních prací*. Praha: Práce, 1977. Astra.

(může být i větší počet) krátkými oboustrannými jehlicemi. ¹³Při pletení na kruhových jehlicích také odpadá potřeba práci otáčet na konci každé řady a střídát pletení hladce a obrace, což se jmenuje lícový žerzej (je to údajně jeden z nejtěžších vzorů pro začátečníky), neboť se plete po spirále pouze hladce, čímž si lze práci usnadnit.

Dalším důležitým obdobím v historii pletení byl středověk, kdy se pletení postupně rozšířilo po celé Evropě. Postupně vznikají cechy. „*Pletařský cech v Praze byl založen v roce 1612. (...) Převratem v pletací technice byl vynález pletací stolice neboli ručního zátažného stávku z roku 1589, vynález calvertonského faráře Williama Leea. (...) Jeho principu se použilo při konstrukci skoro všech pozdějších pletařských strojů. Vývoj však trval velmi dlouho a teprve v 19. století se pletařská výroba skutečně mechanizuje.*“¹³

2.2.1.2 Materiály a vybavení

Nezákladnější pomůckou jsou jehlice. Jak již bylo zmíněno výše, existují tři druhy – krátké oboustranné jehlice, rovné a kruhové. Podle šíře příze jsou také jehlice označeny číslem. Ovšem, velmi využíváný je i pletací stroj. Práce s ním je mnohem rychlejší. Některé stroje jsou plně automatizované. U ostatních je potřeba vlnu provléct háčky a přejet přes ně jezdcem, který je součástí stroje (viz. Příloha 6).

Nedílnou součástí je samozřejmě příze. „*Existují příze o různé síle a nejoblíbenější druhy je možné kombinovat: dvojité příze odpovídá přibližně dvojitě použité čtverně skané přízi (...) Termín skaný odkazuje na počet nití, jejichž stáčením se příze vytváří, tedy dvojmo, trojmo nebo čtverně skaná příze je stáčená z uváděného počtu pramenů. Počet pramenů ale není přímo úměrný síle příze – silnější příze může být stáčená z menšího počtu pramenů než slabší.*“¹³ Podstatný pro konečný výsledek je i původ příze. Může být z přírodního i umělého vlákna. Přírodními materiály jsou

¹³ *Encyklopedie ručních prací: [pletení, háčkování, vyšívání, goblény, patchwork, prošívání, aplikace, koberečky, vzory a popisy].* Praha: Ikar, 1996. ISBN 80-7202-024-2.

například vlna, len, mohér a mnoho dalších, syntetický je například akryl. Syntetická vlákna se lépe udržují a jsou vhodné pro alergiky.

2.2.2 Háčkování

Jak již název napovídá, hlavním nástrojem je jeden háček. Volná ruka slouží k přidržování příze, která je stejná jako u pletení. Háček je nejlepší držet buď jako tužku (s nožičkou háčku venku z dlaně) nebo jako nůž (nožička háčku je schovaná v dlani). Také, stejně jako u pletení, lze háčkovat v řadách či v kruhu. Háčkování je také velmi snadné se naučit, základem je totiž jen řetízkové oko a krátký sloupek. Ten se dělá protáhnutím vlny háčkem skrz oko z předchozí řady (obě či jen jedna nit z krátkého sloupku nebo řetízkové oko), nabráním volného konce nitě a protáhnutím skrz dvě vzniklé smyčky. Od krátkého sloupku se odvíjí další sloupky – polodlouhý (před protáhnutím vlny skrz se nahodí jedna smyčka na háček, na konci se nit protahuje přes tři smyčky), dlouhý (také se nahazuje nit, jen na konci se protahuje nit skrz dvě ze tří smyček, tím vznikne další smyčka a vlna se následně nabere a protahuje skrz poslední dvě smyčky), 2x nahozený dlouhý sloupek, a tak dále. Následné krajky, vějířky a efekty se tak vytváří přes již zmíněné sloupky (například pecička se skládá z pěti dlouhých sloupků uháčkovaných v jednom oku). Háčkování v kruhu navíc do základu přidává ještě magický kroužek, což není nic jiného než smyčka udělaná tak, že delším koncem nitě uděláte uzel, aby vznikla smyčka, která jde kratším koncem stáhnout. Když magickým kroužkem jen protahujete vlnu a tvoříte drobná očka, vzniká tím řetízek. Háčkování vzniklo v 19. století jako náhražka paličkovaných krajek.

2.2.3 Šití, vyšívání a Patchwork

2.2.3.1 Historie

Šití a vyšívky měly vždy nejenom funkci užitkovou, nýbrž i ozdobnou. Díky snaze být lepší, než ostatní vzniklo spoustu nádherných vzorů a metod pro vyšívání. „*Kdysi se vyšívku zabývaly převážně ženy v kláštřích. Jakou hodnotu tehdy vyšívka měla, si uvědomíme ze zápisu z roku 1439, podle kterého jistá paní věnovala 100 zlatých*

na zhotovení kostelního roucha. Hodnota živého skotu byla tehdy 2 zlaté.¹³ Ovšem, i u vznešených žen bylo vyšívání velmi oblíbenou činností. Důkazem jsou takzvané vzorníky. „Anglický výraz pro vzorník sampler pochází z latinského exemplum, vzor k následování. V 16. a 17. století vyšívaly vzorníky urozené dámy evropských dvorů jako způsob uchování vzorů stehů. V 18. a 19. století se staly součástí školních tříd. Sloužily k výuce znalosti písmen, dovednosti nutné k vyšívání povlečení.“¹³ Díky výuce ve školách, kdy se vyšívачky učily přibližně osm let, se zdobení výšivkou dostalo ke všem vrstvám společnosti a stalo se hojně využívaným i mezi poddanými. Nejtypičtějším příkladem jsou zdobené vrapované oděvy. „Atraktivním způsobem, jak zúžit látku je poskládat ji do záhybů a vytvořit na nich výšivku. (...) po dokončení výšivky se nabírání vypará a látka se lehce uvolní. Tato technika se hojně využívala v 18. - 19. století na oděvech venkovských lidí“¹³ Dalším zajímavým způsobem vyšívání je kladení nitě, kdy si bavlnku položíte na podklad a přišijete ji další nití v jiné barvě. Jedná se o techniku k rychlému a snadnému vyplňování plochy. Dále se velmi využívala ažura – porušení podkladové tkaniny. Principem je vytáhnout určité nitě z tkaniny a vytvořit volnou plochu, kterou lze ozdobit obšitím. Poslední metodou je patchwork, což lze z angličtiny volně přeložit jako práce se záplatami. Důležitý je výběr barevně sladěných látek a vytvoření šablony pro určitý vzor, například hvězdy. Ovšem jako umění se stal, oproti vyšívání, o spoustu let později v době vlády královny Viktorie. Jednalo se o výstřední patchwork, který se skládal z mnoha kousků látek ozdobených nějakými vyšívanými motivy. „Jde pravděpodobně o nejstarší typ patchworku, který vznikl z potřeby opravovat potrhané oblečení a přikrývky. Během viktoriánské éry se tento patchwork proměnil ve svěbytné umění, které ženy využívaly na ukázkou svých dovedností.“¹³

2.2.3.2 Materiál

Pro vyšívání je nejdůležitější tkanina, nit a jehla. Nejznámější tkaninou je kanava, která je speciálně utkaná pro křížkový steh. Mezi vlákny jsou drobné dírky. Pro pevný

podklad, třeba na vánoční přáníčka existuje kanava vyrobená z plastu. Důležitý je i typ jehly. Nejběžnější je vyšívací jehla s ostrým hrotem, dále žinylková pro práci na hrubém podkladu, goblénová (jak už název napovídá, je vhodná na goblény – vyšívané obrazy) a dokonce existuje i jehla na našívání korálků. Stejně jako jsou různé druhy jehel, jsou i různé druhy nití a přízí. Nejvíce se používá bavlnka, skládá se ze šesti snadno oddělitelných nití ve vláknu. Další jsou nit, příze, hedvábí a perlovka – příze s výrazným leskem.

Když opomenou náprstky, navlékače nití a podobné drobnosti, dalšími pomůckami jsou rámy pro držení tkaniny v napnutém stavu. „*Napínací rámy (...) Obvykle sestávají ze čtyř dřevěných částí. Horní a spodní část tvoří válce s přibitými čalounickými popruhy. Válce zapadají do bočnic a upevňují se kolíčkem nebo šroubkem.*“¹³ Snadněji manipulovatelnou alternativou jsou takzvané bubínky. Jedná se o dva dřevěné kruhy, z nichž jeden je menšího průměru, aby do sebe oba kruhy zapadly. Větší je opatřený šroubkem na utažení.

2.3 Keramika

2.3.1 Historie keramiky

Keramika patří k jedné z nejstarších ručních prací. Její kořeny sahají až do pravěku spolu s malbou. „*Významně se výroba keramiky a později porcelánu rozvinula ve starověké Číně, kde se počátky výroby keramiky datují do 5. tisíciletí př. n. l. a již ve 2. století př. n. l. se v Číně objevila žluto okrová a zelená olovnatá glazura.*“¹⁴ Čína ovšem nebyla jediná, kdo se věnoval keramice. Další byla například Mezopotámie, Řecko (známé vázy a amfory) a také osady na Moravě (lepené proužky keramické hlíny). „*Dalším výrazným posunem v keramické výrobě je období vyspělých kultur u Středozemního moře a Předního východu. Egypťští hrnčíři vytvářejí nejrozmanitější druhy, typy a tvary váz, točených na hrnčířském kruhu, a zdobených*

¹⁴ Historie keramiky. *Alma Antique*. [online]. © 2013–2016 [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: <http://www.almaantique.cz/texty-clanky/historie-keramiky/>

barevnou polevou (modrozelenou) a maltou.“¹⁵ Dalším výrazným posunem bylo umění fajánz, které ovlivnilo i výrobu korálků. V 17. století je keramika ovlivněna čínským porcelánem, ale i přesto se udržela v nezměněné podobě dodnes. Keramická hlína se musí zjemnit zčásti namáčením a zčásti ručním zpracováním, následně, podle chtěného konečného výsledku, lze výrobky vytvářet ručně či na hrnčířském kruhu a následně se musí vypálit v peci, pokud se nejedná o hlínu schnoucí na vzduchu. Pro dosažení barevnosti se dále musí glazurovat a znova projít žárem vypalovací pece. Stále se jedná o oblíbenou ruční práci nejenom u dětí, přestože již existují mnohé rychlejší alternativy s estetičtějším konečným vzhledem.

2.3.2 Materiály nahrazující keramickou hlínu

2.3.2.1 Polymer

Mnohem známější je pod názvem FIMO. Polymerové hmoty mají oproti keramické hlíně své výhody i nevýhody. Oproti keramice se nemusí namáčet, nešpiní a konečné výrobky mají po zalakování nádherně jasné barvy. Jenže před začátkem práce se musí hmota zpracovat, aby změkla, a to není zrovna snadné, protože je příliš tvrdá. Také se musí vypalovat v peci. V poslední době o FIMO upadá zájem veřejnosti, jednalo se taktéž o módní vlnu. Zájem již není ani o šperky z polymeru vyrobené, přičemž k nejoblíbenějším patřily takzvané ušní roztahováky.

2.3.2.2 Silikon

Silikon je v některých ohledech mnohem lepší než polymer. V první řadě není toxický, v druhé je práce s ním mnohem jednodušší, hmota je měkká, poddajná a vysoce tvárná. Silikon se běžně používá například na dětské dudlíky, ozdoby do akvárií s rybičkami a na kuchyňské náčiní a formičky. Třebaže povědomí o něm není moc velké, lze jej stejně jako FIMO koupit nejenom na internetu ale i v kamenných

¹⁵ Historie keramiky. *KERAT keramika*. [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.keramika-kerat.cz/historie-keramiky.html>

obchodech (s tím rozdílem, že FIMO lze najít mimo jiné skoro v každém papírnictví či hobby krámkou, ale na silikon jsem zatím narazila pouze v jednom hračkářství, a ke všemu náhodou). Je snadno zpracovatelný a vhodný pro děti. Také se musí vypálit. Jedinou nevýhodou je, že konečný výrobek se po zchladnutí nafoukne na skoro dvojnásobek své původní velikosti, proto není vhodný na jemné detaily.

2.3.2.3 Studený porcelán

Nejlevnější ze zmíněných hmot, neboť jej lze vyrobit i doma z celkem běžných ingrediencí v určitém poměru. Používá se k němu tekuté lepidlo, škrob, dětský olej, citrónová šťáva a voda. Finální výrobek se navíc nemusí vypalovat, takže je také vhodný pro děti. Tím výčet výhod vlastně končí. Jakožto každá náhražka vyžaduje dlouhou přípravu, a ne vždy se povede. Mix přísad se musí první vařit, čímž si znehodnotíte hrnec. Následně musí den odstát, než se s ním dá pracovat, ale nesmí zůstat na vzduchu, jinak vyschne. Pokud nenamícháte přísady ve správném poměru, většinou zplesniví, ztuhne či popraská. Upřímně tuto hmotu přímo nezatracuji, ale z vlastní zkušenosti vím, že namíchat správné množství je velmi obtížné, neboť existuje spousta receptů s různými druhy lepidel či škrobu a konečný výrobek mi pokaždé popraskal nebo se rozpadl.

2.4 Drobný materiál

2.4.1 Korálkování

Nejstarší historické nálezy pochází již z dob pravěku, kdy se využívaly především přírodní materiály, nejvíce však kosti. „Z doby před 38 000 lety př. n. l. byly nalezeny ve Francii korálky ze zvířecích zubů a kostí. V Austrálii byly z období 13 000 let př. n. l. objeveny korálky z klokaních kostí a v Africe byly nalezeny korálky vaječných skořápek, které byly zhruba 12 000 let staré.“¹⁶Postupem času se zdokonalovala nejenom výroba

¹⁶ Historie korálků: Moje korálkování. : Svet-Stranek.cz :. [online]. [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://koralek.svet-stranek.cz/historie-koralku/>

korálků, nýbrž se začaly využívat i dražší a vzácnější materiály jako drahé kamení. Z korálků se stal mimo jiné i ceněný prostředek obchodu. Největšího rozmachu ovšem dosáhla výroba korálků v Itálii přibližně od 13. století našeho letopočtu. „(...) První sériově vyráběné korálky byly z fajánsu. Jednalo se o jemnou porézní hmotu, jež byla směsí křemenného písku a vápence nebo hlíny s malou příměsí alkálie (...)“¹⁶ Název fajáns byl odvozený od italského města Faenze, třebaže za hlavní město výroby korálků se dají považovat Benátky. „Roku 1224 byl založen cech výrobců benátského skla a kolem roku 1291 se velká část benátského sklářského průmyslu přestěhovala na Murano, ostrov na sever od Benátek. (...) 200 let byly korále v Muranu vyráběny metodou známou jako „vinutí“. Spočívala v tom, že z pece byla vytažena tekutá kapička skla a navinována kolem železného drátu. Mohlo se přidat i sklo jiné barvy a korálek byl ještě krásnější. Činitele přidávané ke sklovině: kobalt dělал modrou, měď zelenou, cín mléčně bílou a zlato červenou. Vinuté korále od mistra skláře byly tak perfektní, že bylo těžké najít šev, kde se různé druhy skla spojovaly.“¹⁷ Kvůli vysoké poptávce ovšem byli nuceni změnit postup výroby na tažení a přemístit v 16. století výrobu i do Čech.

Korálkování jakožto souhrnný název zahrnuje veškerou ruční práci, jejíž hlavním materiálem jsou korálky všech barev a velikostí. Za použití silonu nebo drátku lze vytvářet nejenom šperky, ale i přívěšky v podobě různých zvířat, ovoce či předmětů. Nejvíce návodů existuje ve francouzštině a japonštině, ale pokud se jedná o grafický návod, stačí jen v něm najít systém. U 2D i 3D objektů existuje více než jednoduchý princip – první korálek provléct oběma konci drátu (či silonu), aby se takto zajistil v polovině drátu. Každá následující řada se dělá stejně, je zapotřebí protáhnout oba konce skrz všechny korálky, pokud není v návodu uvedeno jinak. Navíc u prostorových útvarů je každá řada v návodu vlastně polovinou jedné celé řady výrobku. Příkladem může být nejznámější krokodýl. První řada je horní polovina těla, druhá řada zase dolní, proto mnohdy vypadají grafické návody chaoticky (viz. Příloha 7). Japonské návody jsou horší v tom, že popis není v řadách, nýbrž ve spirále, je proto velmi obtížný k pochopení (viz. Příloha 8).

¹⁷ Historie korálků. *Korálky od A do Z*. [online]. [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://barevny-svet-koralku.webnode.cz/historie-koralku/>

2.4.2 Ubrousková technika

I když se to nezdá, ubrousková technika patří také mezi staré metody ručních prací, přestože je velmi jednoduchá a již mnoho let využívaná i ve školách při výuce výtvarné výchovy. Přestože vznikla na počátku 18. století v Benátkách, nejvíce se však proslavila ve Francii. Odtud také pochází i její název – decoupage. *„Její základem byl vždy nějaký příběh. Zahrnovala velice složité kombinace, spoustu vrstvení různých materiálů (převážně papíru). Dekorace byla vyráběna v mnoha krocích, smíchaná z více stylů a technik. Často se francouzská decoupage používala na ozdobu porcelánu, komod, krabiček, na výrobu medailonků a kombinovala se i s mozaikou. Byla využívána také jako tapiserie.“*¹⁸Nadcházející Viktoriánská éra tomuto umění ale příliš neholdovala a nebýt jedné dámy, možná by i upadla v zapomnění. *„(...) důvěrnice anglického krále Jiřího třetího a královny Charlotty. Missis Mary Delainy žila v osmnáctém století (...) Její výtvořby byly precizní reprodukce různých květin a rostlin, vystřižených z tkaného a ručně barveného papíru. Tyto mozaiky získaly její jméno a dodnes jsou k vidění v Britském Národním muzeu.“*¹⁹I dnes patří ubrousková technika mezi velmi oblíbené ruční práce, neboť ji lze využít na jakémkoli povrchu a také nabídka zdobených ubrousků je velice široká. Jak bylo napsáno výše, decoupage spočívá v přesném vystřížení nějakého tvaru či obrázku z ubrousku, jeho následném nalepení na vybraný povrch a opatrném opětovném přetření lepidlem nebo lakem.

2.4.3 Kanzashi

Historie drobných japonských kytíček ze stužek je stejně jako origami velmi dlouhá. Obě umění měly ovšem podobný základ – měly sloužit na ochranu před démony a zlými duchy, jimiž je japonská mytologie opředená. *„I dnes jsou kanzashi výsadou*

¹⁸ Jak na to: Decoupage – ubrousková technika – výtvarné potřeby. vytvaryny-shop.cz. [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <https://www.vytvarny-shop.cz/clanky/jak-na-to-decoupage-ubrouskova-technika-5.html>

¹⁹ Historie decoupage. <http://www.handicraft.cz>. [online]. květen 2010 [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.handicraft.cz/2010/05/historie-decoupage/>

tzv. maiko, což jsou mladé japonky učící se umění gejš. Zvláštností těchto látkových kyticek je, že jsou sezónní a pro každý měsíc v roce mají japonci specifický ornament. Kromě běžného nošení jsou kanzashi také součástí úboru při oslavách Nového roku, narozenin a při tradičních tancích.“²⁰ Dnes jsou tyto květiny rozšířené po celém světě, protože se jedná o elegantní ozdoby, například do vlasů nebo na dárky.

Také existuje mnoho postupů a technik, z nichž nejjednodušší je asi tento: stuhu širokou alespoň tři centimetry několikrát přeložíte a okraje stříhnete tak, aby vám vznikl určitý počet vlnovek (je to podobné jako výroba papírových sněhových vloček). Můžete je pojistit zatavením za použití svíčky nebo zapalovače, aby se vlákna ze stužky nevytahovaly a nerozjížděly. Rovnou část stuhy následně prošijete vrapováním a stáhnete vzniklé lístky k sobě. Takto vytvořené květinčky lze na sebe vrstvit, aby byla více plastická. Také růže je mnohem lehčí, než by se mohlo na první pohled zdát. Taky se při ní používá široká stuha, z jedné strany (asi třetina z celkové šířky) ohnutá. První se přehne a prošije, aby se práce dělala snáze. A pak se už jenom stuha stáčí dokola kolem středu. Další kyticčky již patří mezi složitější, neboť se vytváří z okvětních lístků lepením nebo zašíváním.

²⁰ Kanzashi – Japonské látkové kyticčky. *Online výukové kurzy zdarma*. [online]. [cit. 2016-12-25]. Dostupné z: <http://www.onlinekurzyzdarma.cz/japonske-textilni-kyticko-kazashi-kasna-ozdubka-kazdeho/#sthash.8jeGEbcJ.fIRk3QC3.dpbs>

Empirická část

3 Empirický výzkum a jeho hodnocení

3.1 Výzkumný nástroj

K získání odpovědí respondentů jsem zvolila dotazník, což je jeden z velmi běžných nástrojů výzkumného šetření. Dotazník se skládá z položek, což jsou pokládané otázky nebo tvrzení, ke kterým si respondenti vybírají z nabízených možností, uzavřené položky, či přidávají své vlastní, otevřené položky.

Dotazník se skládá z 10 položek, z nichž jedna je otevřená, zbylé jsou všechny uzavřené.

K distribuci dotazníků došlo přes program propojený s přihlašovacími údaji na Facebooku. Také, z důvodu eliminace mladistvých nevěnujících se ručním pracím proběhla distribuce přes skupinu zaměřenou primárně na háčkování a pletení. Uznávám, byl tím částečně ovlivněn směr odpovědí u jediné otevřené otázky, třebaže kvůli chybě více než polovina zúčastněných vůbec nemohla tuto položku zodpovědět. Na druhou stranu, podařilo se získat 360 respondentů z celé České republiky a zčásti i ze Slovenska.

Kvůli dobrovolnosti a anonymitě dotazníku se návratnost dá brát jako stoprocentní. Přesto ovšem musím odečíst 15,6 % procent respondentů (56 účastníků), kteří využili mé nepozornosti a dotazníkem se pouze přesunuli na konec bez vyplnění, mimo povinných položek. Řekněme, že jsem opomněla označit mnohé položky jako povinné.

Cílem bylo zjistit, co mladistvé na ručních pracích láká, jaká je jejich motivace a celkový postoj k různým překážkám při výběru dané činnosti, např. zda-li jsou překážkou různé složité postupy, finance či názory lidí z nejbližšího okolí.

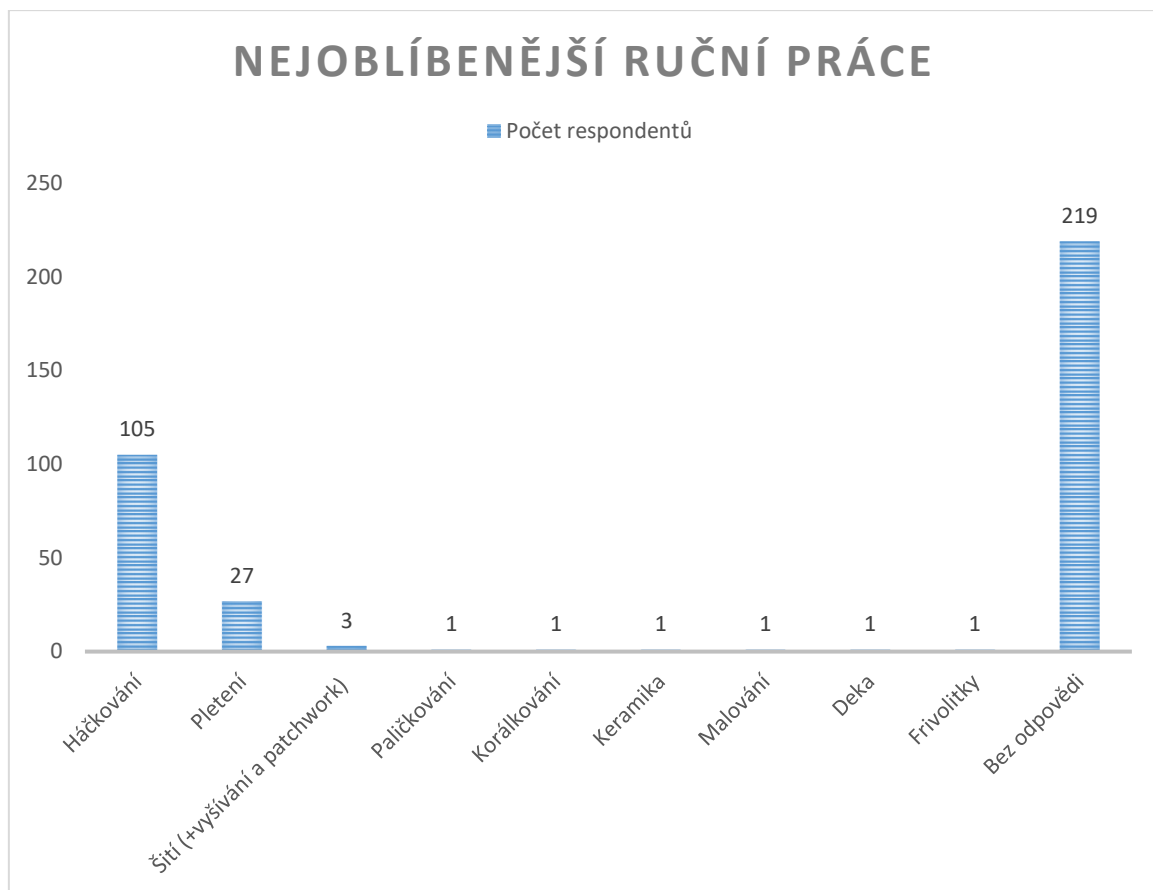
3.2 Analýza položek dotazníku

3.2.1 Jaká ruční práce je vaše nejoblíbenější?

Tabulka pro položku č.1

	<i>Počet respondentů</i>	<i>Procentuální podíl</i>
<i>Háčkování</i>	105	29,17 %
<i>Pletení</i>	27	7,5 %
<i>Šití (+vyšívání a patchwork)</i>	3	0,83 %
<i>Paličkování</i>	1	0,28 %
<i>Korálkování</i>	1	0,28 %
<i>Keramika</i>	1	0,28 %
<i>Malování</i>	1	0,28 %
<i>Deka</i>	1	0,28 %
<i>Frivolitky</i>	1	0,28 %
<i>Bez odpovědi</i>	219	60,83 %

Graf pro položku č.1

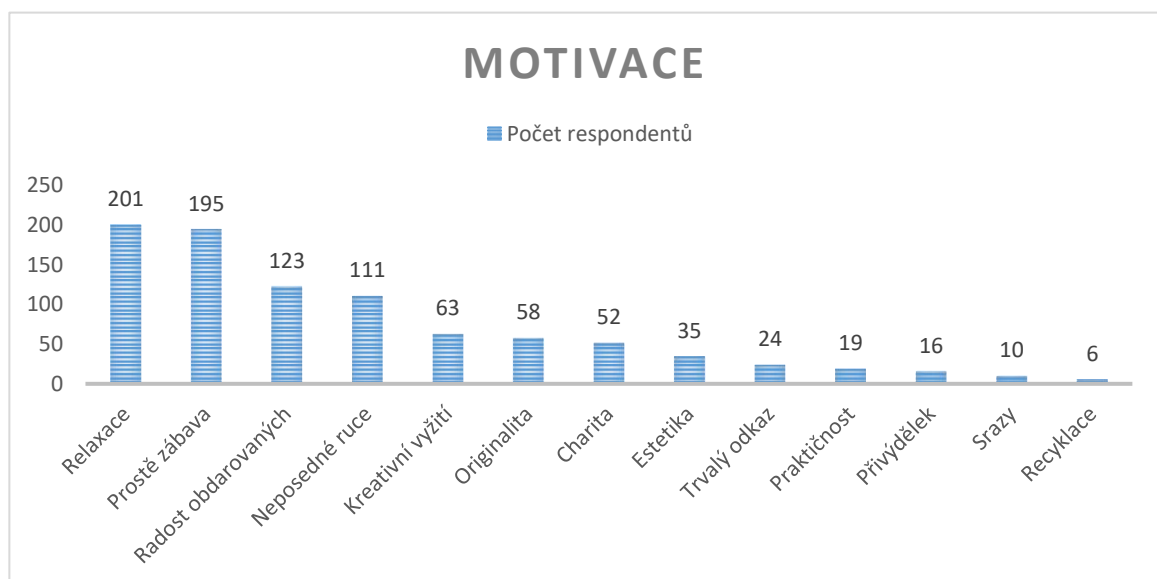
Kvůli chybě v použitém programu žádná odpověď převládá s 61 %. Mimo tenhle problém je nejčastější háčkování s 29 % odpovědí, pletení s 7,5 % a celkově šití s necelým 1 %. Další výše zmíněné nedosáhly ani na 0,5 %.

3.2.2 Co vás vede k věnování se ručním pracím ve volném čase? (max. 3 možnosti)

Tabulka pro položku č.2

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Perfektně se u toho uvolním, je to relaxace</i>	201	22,02 %
<i>Prostě mě to baví</i>	195	21,36 %
<i>Radost v očích obdarovaných</i>	123	13,47 %
<i>Mám neposedné ruce a nevydržím jen tak nic nedělat</i>	111	12,16 %
<i>Můžu se kreativně vyžít</i>	63	6,9 %
<i>Můžu si vyrobit něco originálního (např. oblečení)</i>	58	6,35 %
<i>Pomáhám u charitativních akcí (např. chobotničky a čepičky pro nedonošenátka, speciální aukce, výroba pelíšků pro psy a kočky z útulků, sluníčka pro seniory atd.)</i>	52	5,7 %
<i>Estetická stránka věci (např. výzdoba bytu, vánoční dekorace, obrazy atd.)</i>	35	3,83 %
<i>Mám radost, že po mě zůstane něco trvalého</i>	24	2,63 %
<i>Praktičnost hotových výrobků</i>	19	2,08 %
<i>Občasný přivýdělek</i>	16	1,75 %
<i>Srazy s lidmi stejného zaměření na kurzech, domluvených setkáních a na internetu</i>	10	1,1 %
<i>Recykluji různé materiály a vyrábím z nich pěkné nebo užité předměty</i>	6	0,66 %

Graf pro položku č. 2

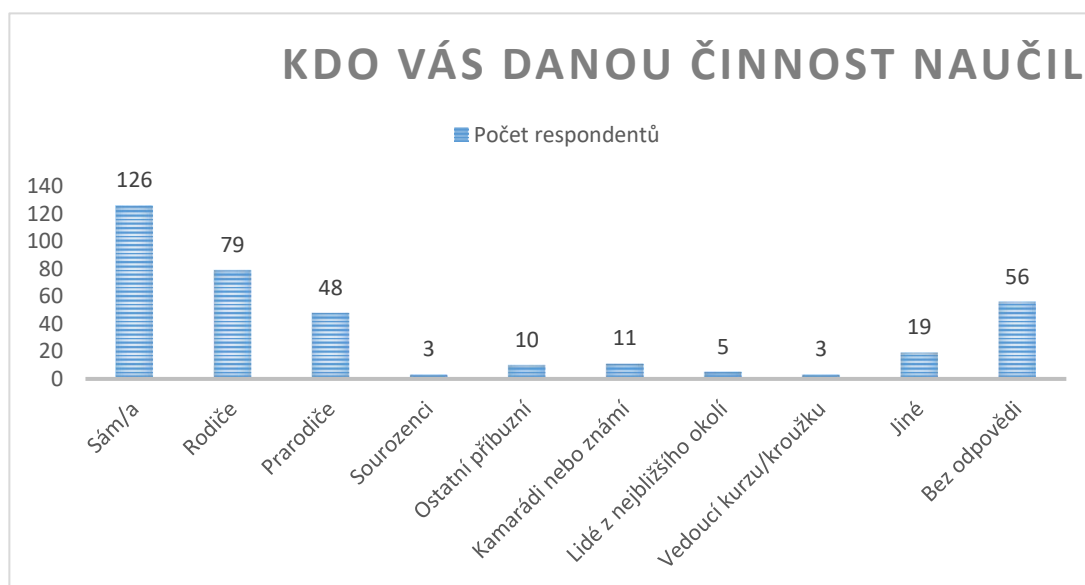

3.2.3 Kdo vás k dané ruční práci přivedl?

Tabulka pro položku č.3

	Počet respondentů	Procentuální podíl
Sám/a	126	35 %
Rodiče	79	21,9 %
Prarodiče	48	13,3
Sourozenci	3	0,8 %
Ostatní příbuzní (tety, strýcové, prarodiče apod.)	10	2,8 %
Kamarádi nebo známí	11	3,1 %
Lidé z nejbližšího okolí	5	1,4 %
Vedoucí kurzu nebo kroužku	3	0,8 %
Jiné zdroje jako např. internet, TV pořady, knihy apod.	19	5,3 %
Bez odpovědi	56	15,6 %

Graf pro položku č.3

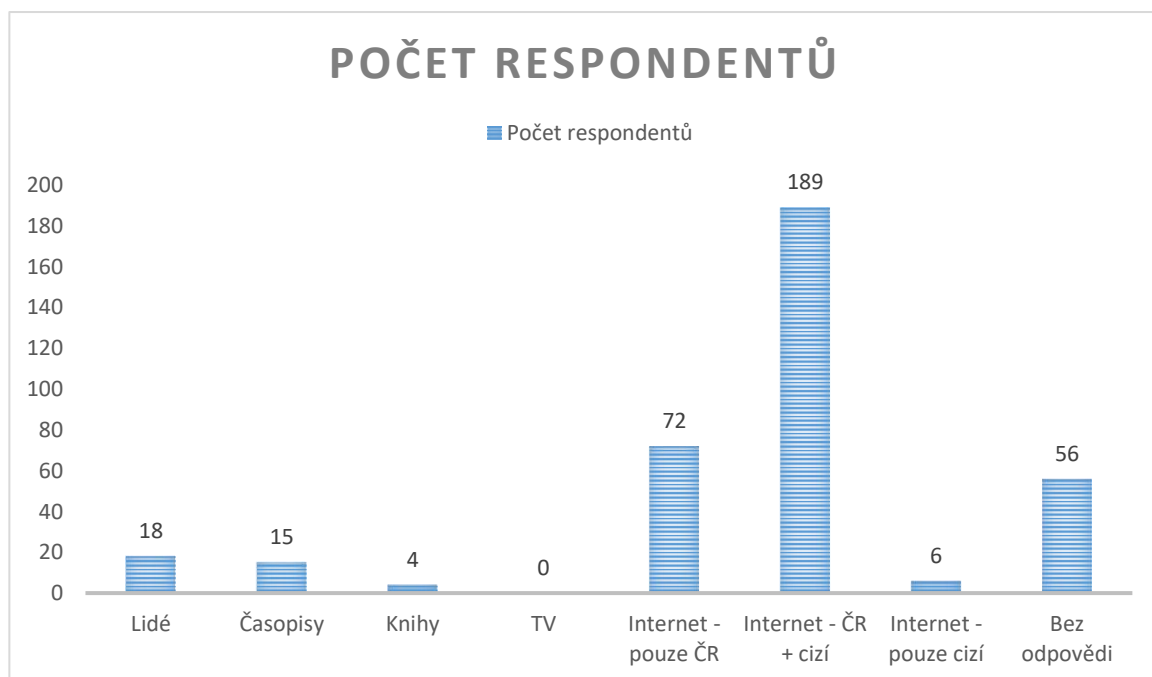

3.2.4 Kde nejčastěji vyhledáváte potřebné informace?

Tabulka pro položku č.4

	Počet respondentů	Procentuální podíl
Znalosti ostatních lidí z mého okolí věnujících se danému hobby	18	5 %
Časopisy	15	4,2 %
Knihy	4	1,1 %
Televizní pořady	0	0
Internet – česky psané webové stránky	72	20 %
Internet – různá kombinace webových stránek, českých i v cizích jazycích	189	52,5 %
Internet – pouze webové stránky v cizích jazycích	6	1,7 %
Bez odpovědi	56	15,6 %

Graf pro položku č.4

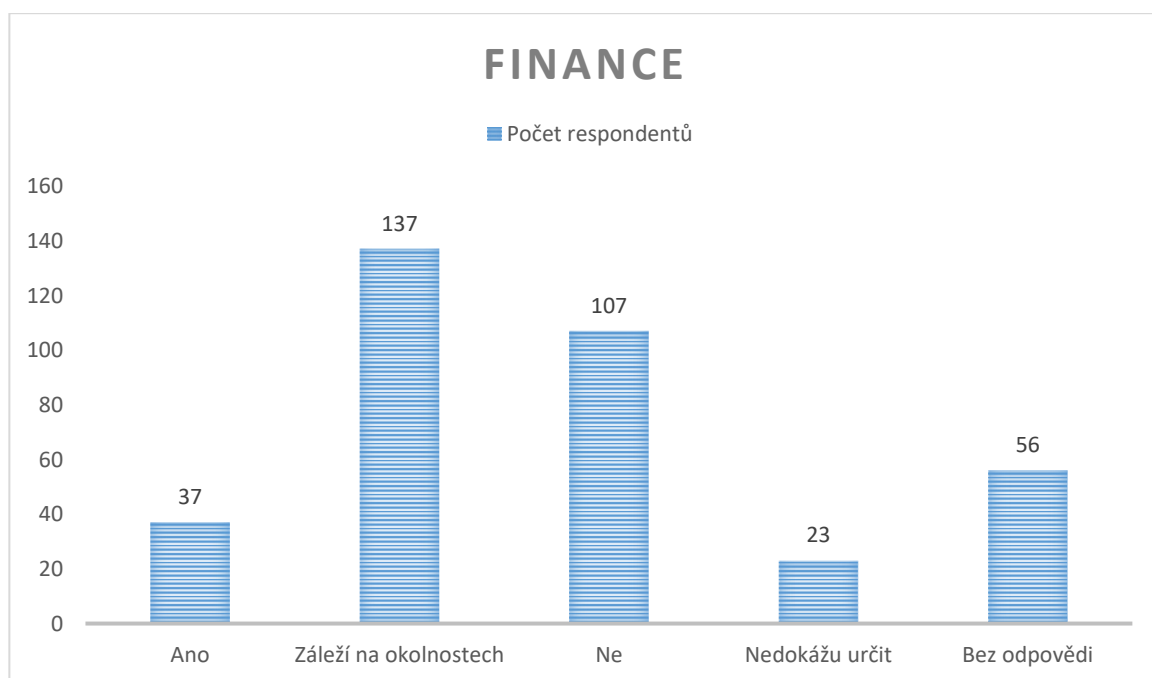

3.2.5 Rozhoduje u vás při výběru finanční stránka věci?

Tabulka pro položku č.5

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Ne, když se mi daná ruční práce líbí, nezáleží mi tolik na financích</i>	107	29,7 %
<i>Ano, drahý materiál nebo kurz mě odradí</i>	37	10,3 %
<i>Záleží na daných okolnostech, zda-li si dané hobby můžu dovolit</i>	137	38,1 %
<i>Nedokážu určit</i>	23	6,4 %
<i>Bez odpovědi</i>	56	15,6 %

Graf pro položku č.5

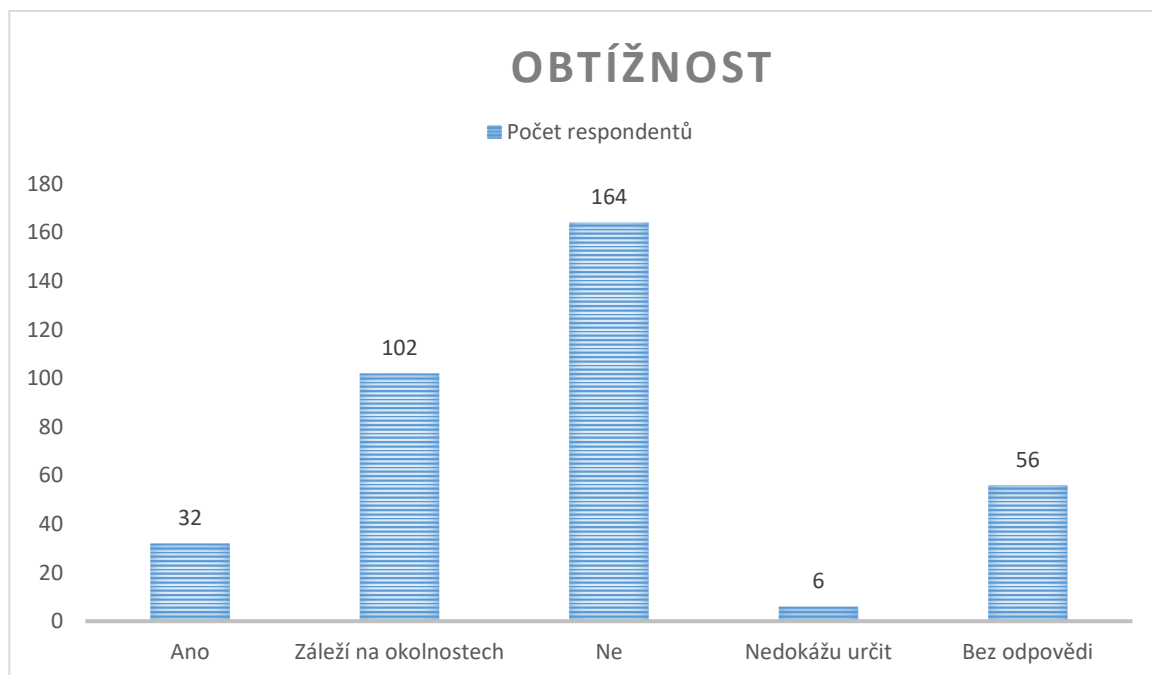

3.2.6 Rozhoduje u vás při výběru náročnost dané ruční práce?

Tabulka pro položku č.6

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Ne, mám rád/a výzvy</i>	164	45,6 %
<i>Ano, většinou se bojím toho, že se mi výsledný výtvar nepodaří</i>	32	8,9 %
<i>Záleží, zda-li mám o danou činnost velký zájem</i>	102	28,3 %
<i>Nedokážu určit</i>	6	1,7 %
<i>Bez odpovědi</i>	56	15,6 %

Graf pro položku č.6

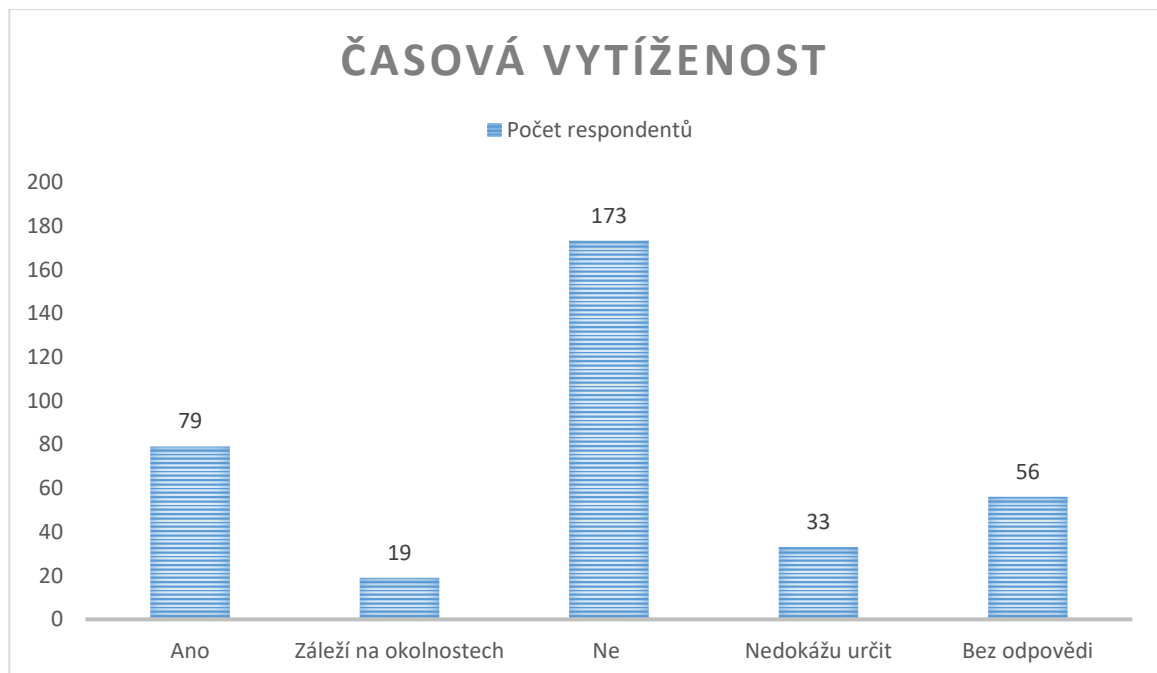

**3.2.7 Rozhoduje u vás při výběru časová vytíženost danou ruční prací?
(pro upřesnění, mám na mysli nejenom dlouhou přípravu,
ale i takové, které nelze dočasně ukončit a vrátit se k nim později)**

Tabulka pro položku č.7

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Ne, mám velkou trpělivost, abych se vše naučil/a a vydržel/a od začátku do konce</i>	173	48,1 %
<i>Vyhovují mi pouze činnosti, na kterých můžu pracovat v menších časových úsecích</i>	19	5,3 %
<i>Ano, pokud mi něco nejde hned a trvá to dlouho, ztratím zájem</i>	79	21,9 %
<i>Nedokážu určit</i>	33	9,2 %
<i>Bez odpovědi</i>	56	15,6 %

Graf pro položku č.7

3.2.8 Jaký si myslíte, že má daná ruční práce vliv na váš společenský život?

Tabulka pro položku č.8

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Stydím se za to, takže o tom nikdo neví</i>	0	0
<i>Někteří se mi smějí, dělají si ze mě legraci</i>	5	1,4 %
<i>Upřímně je mi jedno, co si ostatní myslí, protože se věnuju tomu, co mě baví</i>	162	45 %
<i>Přijde mi, že nedošlo k žádné změně</i>	22	6,1 %
<i>Získal/a jsem více kontaktů mezi stejně zaměřenými lidmi</i>	40	11,1 %
<i>Přátelům se to líbí</i>	73	20,3 %
<i>Řekl/a bych, že jsem oblíbenější než předtím</i>	1	0,3 %
<i>Bez odpovědi</i>	57	15,8 %

Graf pro položku č.8

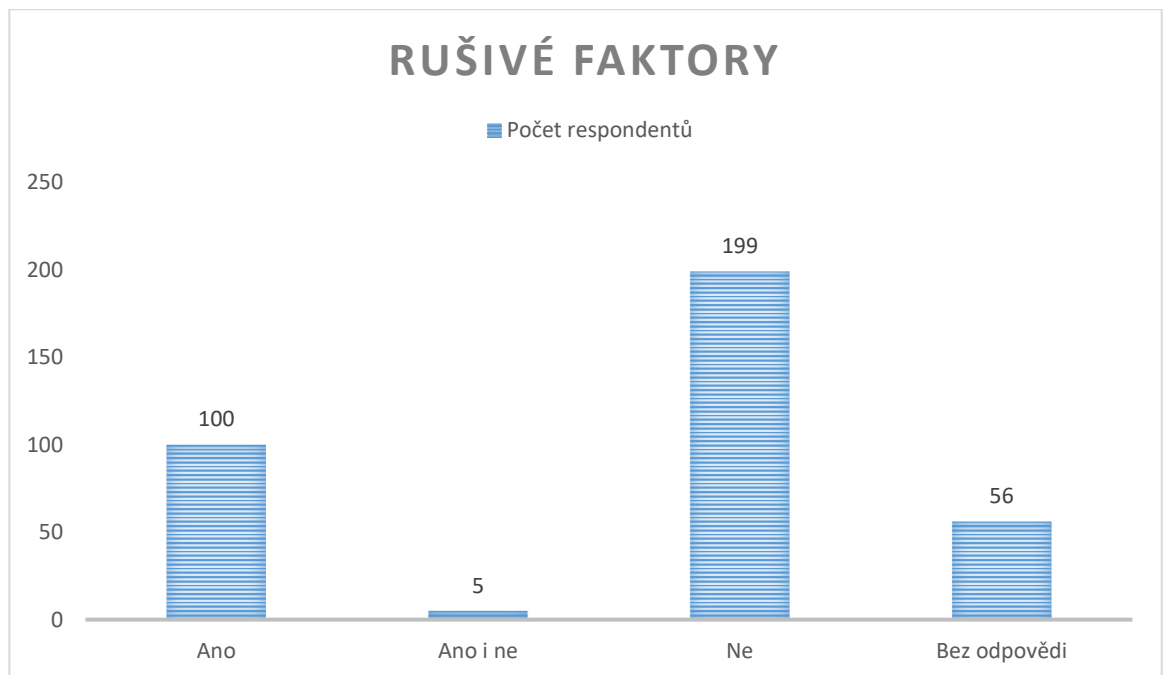

3.2.9 Rozptylují vás při práci běžné věci, jako např. mazlíčci, televize, rádio, telefon nebo internet?

Tabulka pro položku č.9

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Ne, jsem rád/a, že zvládnu více věcí naráz</i>	199	55,3 %
<i>Některé ano, jiné ne (např. telefon mě rozptyluje, zatímco hudba ne)</i>	5	1,4 %
<i>Ano, všechny zmíněné (a spousta dalších)</i>	100	27,8 %
<i>Bez odpovědi</i>	56	15,6 %

Graf pro položku č.9

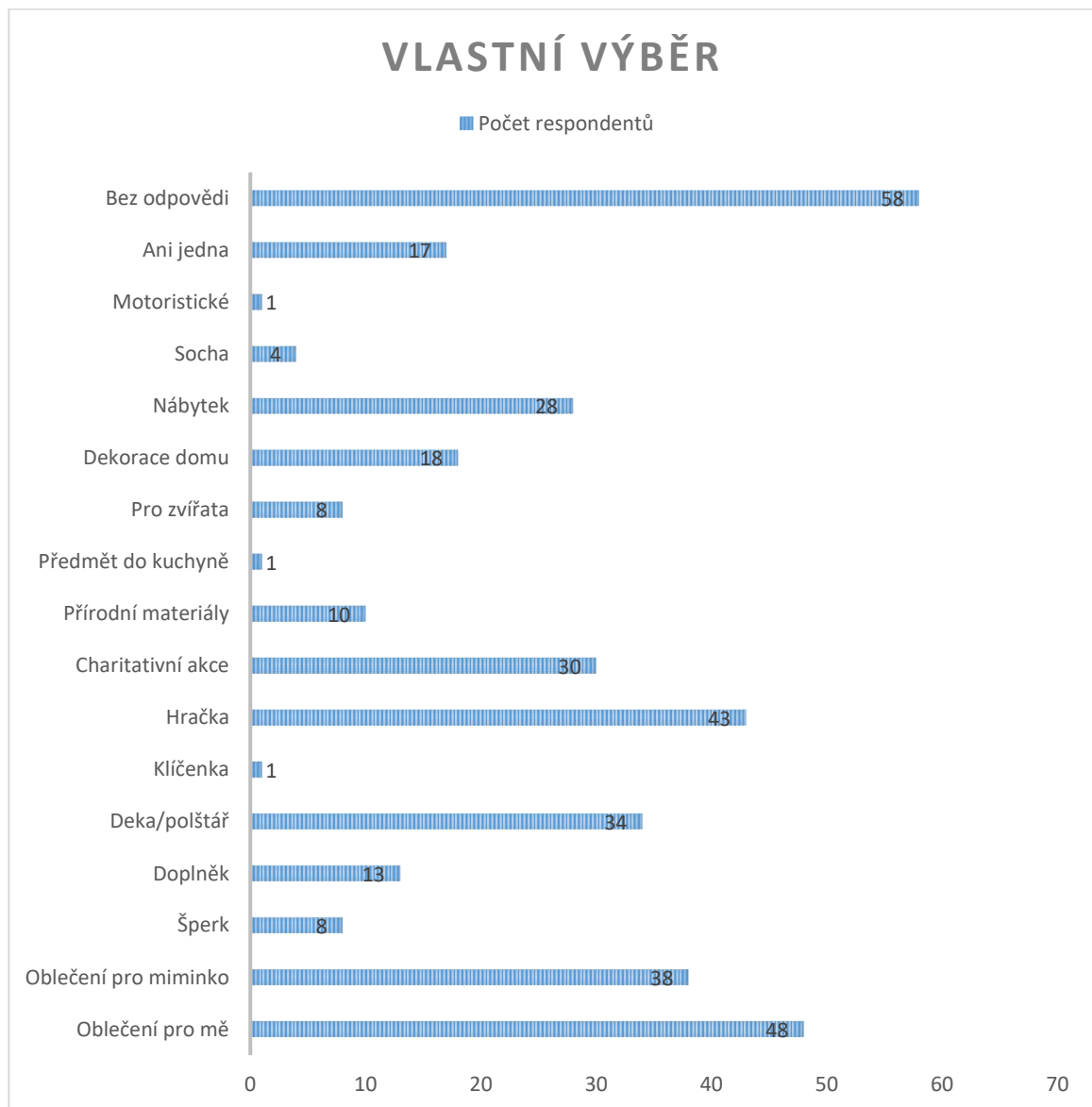

3.2.10 Představte si, že máte neomezený rozpočet a umíte vyrobit úplně cokoliv. Kdybych si mohl/a vybrat něco, co chci při této situaci právě vyrobit, vybral/a bych si

Tabulka pro položku č.10

	Počet respondentů	Procentuální podíl
<i>Nějaké oblečení pro mě</i>	48	13,3 %
<i>Oblečení pro miminko (nebo panenku)</i>	38	10,6 %
<i>Šperk</i>	8	2,2 %
<i>Doplněk (např. pásek, kabelka apod.)</i>	13	3,6 %
<i>Deka nebo polštář</i>	34	9,4 %
<i>Klíčenka</i>	1	0,3 %
<i>Libovolná hračka</i>	43	11,9 %
<i>Libovolný předmět pro charitativní akci</i>	30	8,3 %
<i>Košík, věnec, vázaná kytice a podobné výrobky z přírodnin</i>	10	2,8 %
<i>Váza, mísa či jiný užitkový předmět do kuchyně</i>	1	0,3 %
<i>Zvířecí pelíšek nebo ptačí budku</i>	8	2,2 %
<i>Libovolná dekorace do domu</i>	18	5 %
<i>Libovolný kus nábytku</i>	28	7,8 %
<i>Socha nebo soška</i>	4	1,1 %
<i>Cokoliv týkající se motorismu</i>	1	0,3 %
<i>Ani jedna z nabízených možností</i>	17	4,7 %
<i>Bez odpovědi</i>	58	16,1 %

Graf pro položku č.10

3.3 Shrnutí

Respondenti nebyli vybráni úplně náhodně. Dotazník byl sdílen ve Facebookové skupině zaměřené na háčkování a pletení, aby mohl být zaměřený přímo na motivaci, zdroje a společenský postoj k ručním pracím celkově u mladistvých a dospívajících jedinců. Dotazník byl založený na dobrovolnosti. Přesto, poslední položkou byl výběr odměny. Při zpracování došlo z mé strany k chybě u otázek, kde vedle kolonky Nedokážu určit nebylo zvolené vynucení odpovědi jako u některých dalších, stejný počet respondentů – 56, u některých se číslo zvýšilo; dotazy prostě přeskočilo. Nejspíše z důvodu slíbené odměny. Ta ve vyhodnocení není, není totiž pro výsledek nijak podstatná. Přesto, což je zvláštní, 40 procent (více než sto) respondentů by žádnou odměnu nechtělo. Osobně nevím, jak si tuto situaci přesně vyložit, i když možná je můj názor ovlivněný druhou skupinkou, kde jsem sdílela první verzi dotazníku.

Položka č.1, jaká ruční práce je vaše nejoblíbenější? Zde bohužel došlo k chybě v programu a spouště lidí se nepodařilo odpověď odeslat, takže ji raději nakonec ani nevypisovali. Ze získaných 141 odpovědí od 360 respondentů lze vyčíst, že odpovídali přibližně stejně jako v předchozím dotazníku. Na prvních místech převažují textilní materiály, alias háčkování, pletení a všeobecně šití. Ostatní typy se objevily vždy po jedné odpovědi, z nichž nešlo nemohla nikam zařadit díky (z důvodu mnoha použitelných metod – tuniské háčkování, c2c metoda, pletení na jehlicích i strojové, šití a patchwork...), a také frivolitky (složitě krajky), u nichž neznám přesný postup.

Položka č.2, co vás vede k věnování se ručním pracím ve volném čase? Zde naprosto převládl v odpovědích vlastní dobrý pocit. Trochu zklamáním se ukázalo, že odpovědi Radost v očích obdarovaných a Charitativní pomoc nevybralo více respondentů (pro mě z osobních důvodů). Další společensky prospěšná odpověď, týkající se recyklace, byla pro změnu volena nejméně, třebaže DIY (Do It Yourself, v překladu z angličtiny Udělej si sám) metody jsou velmi kreativní a zahrnují všechny možné dovednosti a znalosti, od šití, decoupage, mozaiky, až po práci se dřevem a kovem.

Položka č.3, kdo vás k dané ruční práci přivedl? Jedná se o jedinou otázku zachovanou a upravenou z prvního dotazníku, takže se zde dal očekávat největší podíl samouků a zdrojů z internetových stránek jako jsou Facebook a Youtube, které převládaly už u prvního výběru. Přesto součet hlavních učitelů z řad rodinných příslušníků o několik hlasů převládá. Z toho vyplývá, že nejvíce se ručním pracím naučí ti, kteří vidí buď nějaký vzor ve svém nejbližším okolí nebo mají o danou činnost takový zájem, že jsou schopni se ji naučit sami. Což vlastně není v dnešní době nic zvláštního.

Položka č.4, kde nejčastěji vyhledáváte potřebné informace? Dle očekávání, internet naprosto rozdrtil ostatní zdroje informací. Ovšem, trochu překvapivé je, že nikdo nevyužívá jako další zdroj různé televizní pořady. Z odpovědí vychází trochu komická, a hlavně zcela zbytečná snaha tvůrců pořadů zaměřených na domácnost, zahradu a hobby, protože mladé lidi tyto pořady očividně nezajímají. Tedy alespoň ne respondenty tohoto dotazníku.

Položka č.5, rozhoduje u vás při výběru finanční stránka věci? Zde se vzájemně vyvažují dva různé pohledy na celou věc. Přibližná třetina by byla ochotná obětovat peníze svému hobby, zatímco ta druhá by si nejdříve důkladně promyslela, jestli má vůbec začít. Upřímně, spousta ručních prací je velmi úzce vázána na finance, ve specializovaných kamenných obchodech se může jednat i o doopravdy velké sumy v porovnání s internetovými e-shopy nebo recyklováním materiálu. Příkladem drahého zájmu je kreslení a malování, pomůcky pro tradiční i digitální tvorbu mohou jít i do několika tisíců korun (převážně digitální tvorba, ne každý počítač utáhne všechny grafické a animátorské programy, které jsou mnohdy velmi drahé, grafický tablet taky nepatří mezi levné nástroje, navíc zde příšerně rozhoduje o kvalitě výsledné práce i vrozený talent – můžete se učit kreslit celé roky, než si vytrénujete dostatečně dobře ruku, aby obrázky byly pěkné, ale kdokoliv talentovaný stejný proces zvládne v rámci několika měsíců a nejspíše bude kreslit i mnohem lépe). Pro začátečníka se tudíž jedná o velký krok do nejistoty, jelikož materiál ani znalost postupu nezaručuje, že daný jedinec vybranou ruční prací zvládne nebo ho bude bavit.

Položka č.6, rozhoduje u vás při výběru náročnost dané ruční práce? Zde převládly kladné odpovědi. Mállokdo si totiž umí představit, jak naprosto mírumilovné hobby může v lidech probudit rivalitu podobnou sportovcům. Ale opak je pravdou. Někteří jsou natolik soutěživí, že si ukládají čím dál tím větší výzvy sami sobě, ale i ostatním. Neustále je něco, co se lze naučit, zdokonalit, pokořit (např. velikost výsledného

produktu, celkový čas strávený výrobou, prostě cokoliv). Ovšem, někdy je to na škodu. Když přišla chobotničková výzva, zapojila se do ní spousta lidí, která po určité době začala soutěžit o to, kdo má uháčkováno více chobotniček. Prostě, všichni rázem zapomněli, že se jedná o charitativní akci, kde se počítá každý kousek, a ne o závod.

Položka č.7, rozhoduje u vás při výběru časová vytiženost danou ruční prací? Uznávám, tahle otázka byla dost problematická. I přesto se ukázalo, že většina ji nejenom pochopila, ale také je při práci ochotná vydržet do konce. Nejzákladnější v tomto ohledu je pletení z proutí a z pedigu, které za žádných okolností nelze odložit. Navíc pedig je taky docela drahý, spousta lidí proto raději pracuje s papírovými ruličkami. Zase na druhou stranu, výsledný výrobek z pedigu vypadá mnohem lépe, což by mohl být jeden z hlavních důvodů, proč práci neodkládat. Kupodivu jen malé procento respondentů není dostatečně trpělivá, ale když se nad tím zamyslíte, dá se to pochopit. Odměna v podobě originálního výrobku je velmi lákavá i pro výbušnější povahy.

Položka č.8, Jaký má vliv ruční práce na váš společenský život? Odpovědi zde mě zajímaly nejvíce, neboť v tomto věku je spousta mladých lidí velmi zranitelná a jakákoliv negativní reakce v okolí může člověka postavit do obtížné situace. V nejhorším případě až k odmítnutí dané ruční práce. Naštěstí si většina respondentů nenechá negaci líbit a ignoruje jí. Dále převládaly pozitivní odpovědi, v dotazníku označené jako Přátelům se to líbí. Pak také kontakty s novými, stejně zaměřenými lidmi, jelikož mimo náhodné kontakty na kurzech a srazech se také o sbližování stejné skupiny lidí stará internet a sociální sítě. Vzájemně si zde dopisují, radí si a chlubí se lidé různých generací.

Položka č.9, rozptylují vás při práci běžné věci? Tato nenápadná a krátká otázka měla zjistit, zda je pro respondenty možné držet krok i s jinými zájmy v průběhu ruční práce. Například zda-li se dovedou dívat na film, nebo třeba si poslechnout audioknihu. Netvrdím, že znalost například seriálu úplně ovlivní sociální vztahy, ale mnoho fanoušků právě tráví čas rozebíráním dané situace, která nastala v příběhu, vymýšlením různých teorií apod., čímž se může člen, co je od ostatních „pozadu“ dostat do nevýhodné pozice ve skupině. Podobná situace může nastat i na sociálních sítích, kdy dojde k nějaké vážné konverzaci. Jak jsem se zmínila u předchozí otázky, mladí lidé jsou v tomto věku velmi ovlivnitelní názory ve skupině. Proto by u některých mohlo dojít k rozhodování mezi ruční prací a tím, co je ve skupině právě v kurzu. Rozptylování

se různými dalšími předměty, zvířaty a lidmi potvrdila necelá třetina účastníků, zatímco multitasking (dělání více věcí naráz) vyhovuje polovině respondentů. Což nejsou špatné výsledky.

Položka č.10, co bych si vybral/a, že vytvořím při neomezeném rozpočtu a schopnostech. Když opomenu již téměř konstantní skupinku, která neodpovídala na otázku, protože nemusela, výsledky zde se různě liší. Když si je ovšem rozdělíme do menších segmentů, vyjdou docela zajímavá čísla. Téměř třetina respondentů, přesněji 30 % po zaokrouhlení, by si ráda vyrobila nějaké oblečení (pro sebe i pro miminko, což svědčí o jistém pohledu do budoucna), šperk anebo doplněk k oblečení. Vlastně mě to nijak nepřekvapuje, už z první verze dotazníku vyplynula naprostá procentuální převaha dívek, které se věnují práci s textilními materiály – háčkování, pletení a šití. Zajímavé je, když se odpovědi rozdělí do praktické části. Mám na mysli užitečné předměty v domácnosti, deky, polštáře, kuchyňské nádobí, dekorace domu, nábytek a motoristické výrobky. Po zaokrouhlení zde vychází 23 %. Oproti oblečení, které je taky praktické, se zde jedná o 7 % rozdíl (přesně 25 respondentů), což není velké číslo. Je zde vidět, že mnozí mladiství již plánují svou budoucnost, podobně jako 11 %, kteří si zvolili oblečení pro miminka. Když naopak připočtu tuto možnost výběru k praktickému, hodnoty se naprosto otočí a vznikne tak třetina odpovědí prakticky zaměřená na možný vstup do samostatného života. Přece jen, vybrat si z různých možností některou z tohoto segmentu svědčí o vyspělosti a rozumném uvažování respondentů. Poslední rozdělení, na společensky prospěšné, již nebylo vybíráno tak často. Mám na mysli charitativní předměty, recyklovaný materiál a přírodniny, pelíšky pro zvířata a ptačí budky. Sečtením a zaokrouhlením se jedná o 13 %. Když ovšem sečtu hodnoty u stejných kolonek v první položce, jedná se o dvojnásobek. Z čehož vyplývá, že i když se nejedná o primární motivaci k ručním pracím, mladí lidé se, třebaže v ne moc velkém počtu, rádi občas zapojí do společensky prospěšných činností a charity.

Závěr

V teoretické části se práce zabývala teorií volného času, vybranými metodami ručních prací a jejich minulostí. Mnohé ruční práce si prošly složitým vývojem a jsou oblíbené dosud, jiné se zjevily jen na krátkou dobu jako rychle mizející módní trend. Někteří se podobným náhodným metodám stále věnují, i když už nepatří mezi trendy. Přesto, ruční práce s dlouhou tradicí v nejbližší době jen tak nezmizí, třebaže některé postupy jsou velice složité (např. paličkování, které jsem v průběhu práce nezmínila). Zvláštní kolonkou, kterou jsem zmínila pro změnu několikrát je Japonsko a jeho historie některých ručních prací, z nichž například origami sloužilo původně k náboženským rituálům. Navíc, v dnešní době se jedná o tak rozvinutou techniku, že se roztrýštila na několik menších typů.

V empirické části jsem se zaměřila převážně na motivaci dospívajících k trávení svého volného času ručními pracemi. Následně se ukázalo, že jde převážně o zábavu, relaxaci a také radost, kterou kreativní činnost obnáší. Až následně se projevila touha po originalitě. Z pohledu s odstupem, zábavu přináší každé hobby, ať se jedná o sport, tvoření čehokoliv nebo hraní videoher. Také se většinou respondenti shodli, že jsou ochotni překonávat překážky, ať se jedná o náročnost dané činnosti či reakci okolí. Je pozitivní zjistit, že velké části respondentů nechybí odhodlání se věnovat tomu, co mají rádi.

Ruční práce jsou podstatnou součástí osobnosti. Schopnost něco vytvořit v době, kdy převládají názory, jak jsou mladí lidé neschopní, neochotní, jak se nedovedou věnovat jiným věcem než počítači, je povzbuzující na všech frontách. Neodsuzuji hraní videoher, to ne, taky mají své klady (například schopnost rychlého rozhodování či bleskové reflexy jsou všeobecně častější u hráčů) mimo všechny neustále médií propírané zápory. Ale nepřináší nic hmatatelného. Lidé věnující se ručním pracím jsou kreativní, rádi hledají nové postupy, jsou manuálně zruční, což jsou klady pro možné budoucí zaměstnavatele. To je to, co je potřeba nejenom v dospívajících, ale celkově v dětech pěstovat. Navíc, každý další výrobek, každý dárek, pochvala a obdiv přináší velmi dobré pocity, radost, motivaci a u některých se tím zvedá i sebevědomí. Proto by se ručním pracím měl věnovat každý, i kdyby jen okrajově.

Použitá literatura

1. Co je quilling. *Quilling.cz*. [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://www.quilling.cz/co-je-quilling/co-je-quilling/>
2. DYTRTOVÁ, Kateřina. *Kapitoly z dějin výtvarných oborů: studijní texty pro studenty vizuálních oborů*. 2., přeprac. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, c2013. ISBN 978-80-7414-687-9.
3. *Encyklopedie ručních prací: [pletení, háčkování, vyšívání, goblény, patchwork, prošívání, aplikace, koberečky, vzory a popisy]*. Praha: Ikar, 1996. ISBN 80-7202-024-2.
4. Historie decoupage. <http://www.handicraft.cz>. [online]. květen 2010 [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.handicraft.cz/2010/05/historie-decoupage/>
5. Historie keramiky. *Alma Antique*. [online]. © 2013–2016 [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: <http://www.almaantique.cz/texty-clanky/historie-keramiky/>
6. Historie keramiky. *KERAT keramika*. [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.keramika-kerat.cz/historie-keramiky.html>
7. Historie korálek. *Korálky od A do Z*. [online]. [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://barevny-svet-koralku.webnode.cz/historie-koralku/>
8. Jak na to: Decoupage – ubrousková technika – výtvarné potřeby. *výtvarný-shop.cz*. [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <https://www.vytvarny-shop.cz/clanky/jak-na-to-decoupage-ubrouskova-technika-5.html>
9. Kanzashi – Japonské látkové kytičky. *Onlive výukové kurzy zdarma*. [online]. [cit. 2016-12-25]. Dostupné z: <http://www.onlinekurzyzdarma.cz/japonske-textilni-kyticko-kazashi-kasna-ozdubka-kazdeho/#sthash.8jeGEbcJ.fIRk3QC3.dpbs>
10. Origami CZ. *origami.cz*. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.origami.cz/>
11. *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1904.
12. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
13. PEŠKOVÁ, Ludmila a Blanka HANUŠOVÁ. *ABC ručních prací*. Praha: Práce, 1977. Astra.
14. Pletenie z pedigu. *Koníčkov.sk*. [online]. [cit. 2016-12-21]. Dostupné z: <http://www.konickovo.sk/technologie-vyroby/pletenie-z-pedigu/>
15. Podrobnosti k Origami. *origami.cz*. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.origami.cz/podrobnosti.html>
16. SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

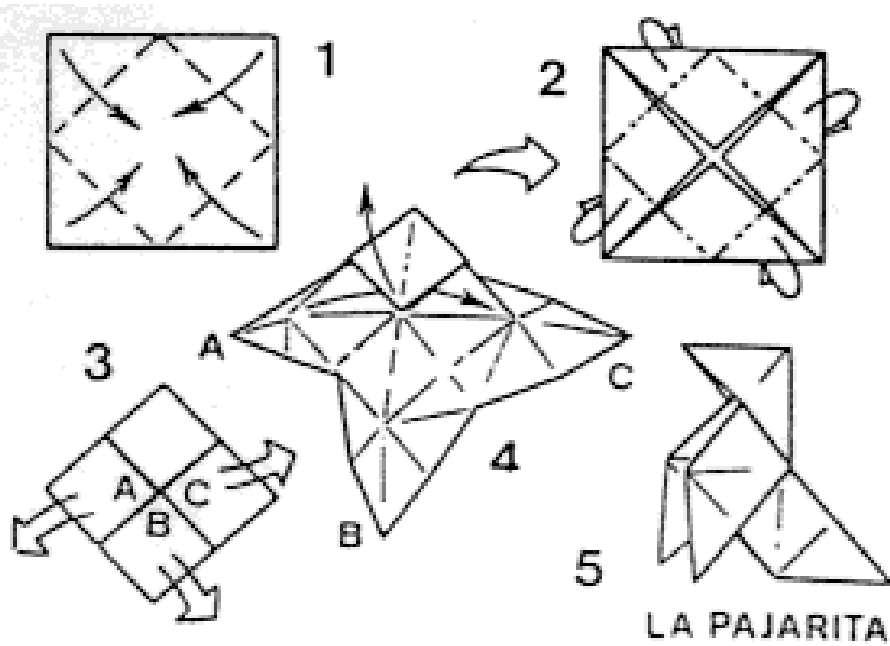
17. ŠVIGOVÁ, Milada. *Volný čas a my*. Praha: Svobodné slovo, 1967. Živé myšlenky (Svobodné slovo).
18. What is Steampunk?. *Steampunk.com*. [online]. 13.10.2010 [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: <http://www.steampunk.com/what-is-steampunk/>

Seznam příloh

Příloha 1 Příklad Steampunk kostýmů a vybavení http://steampunk-italia.deviantart.com/art/Steampunk-Italia-266827656	56
Příloha 2 Návod na skládanku koníka http://www.origami.cz/Bin/pajarita.gif ..	57
Příloha 3 Vnitřek jeskyně vyřezaný do bible http://www.andysowards.com/blog/2012/50-examples-of-epic-book-art/	58
Příloha 4 Modulární origami - Čínský drak http://www.hobbyportal.sk/majstrovanie/modelarstvo/modularne-origami-trojrozmerna-krasa-z-papiera	59
Příloha 5 Socha sovy z quillingu http://kaciascreatives.blogspot.cz/2012/05/3d-snowy-owl.html	60
Příloha 6 Pletací stroj, na snímku bez jezdce, http://www.mimibazar.cz/rodinne_foto.php?id=3418378	61
Příloha 7 Návod na korálkového krokodýla, http://www.perlesdeden.com/articles.php?lng=en&pg=348	62
Příloha 8 Japonský návod na korálkování, Pelikán, https://www.3dbeading.com/forum/index.php?mode=thread&id=849	63

Příloha 1 Příklad Steampunk kostýmů a vybavení <http://steampunk-italia.deviantart.com/art/Steampunk-Italia-266827656>

Příloha 2 Návod na skládanku konika <http://www.origami.cz/Bin/pajarita.gif>

Příloha 3 Vnitřek jeskyně vyřezaný do bible <http://www.andysowards.com/blog/2012/50-examples-of-epic-book-art/>

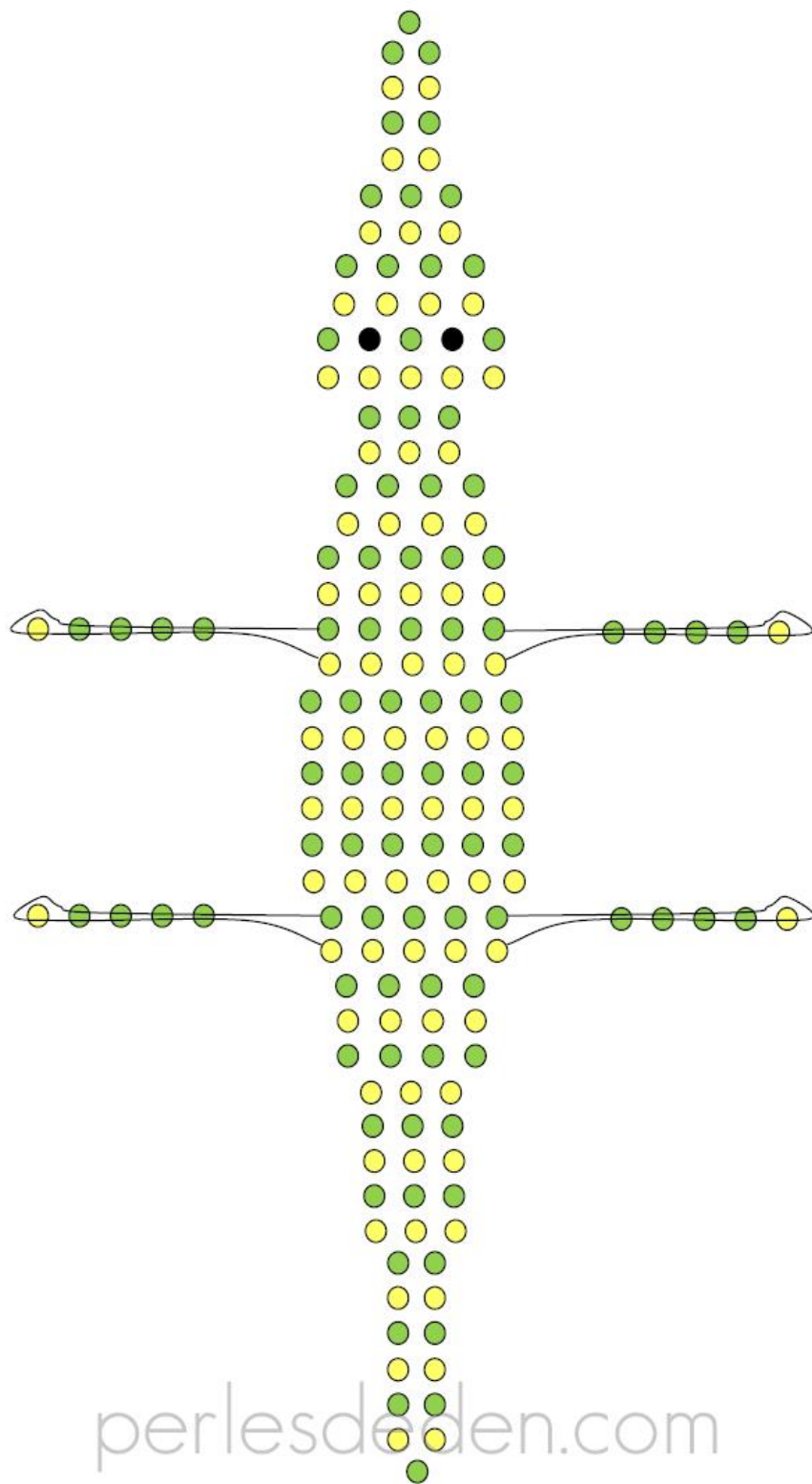
Příloha 4 Modulární origami - Čínský drak
<http://www.hobbyportal.sk/majstrovania/modelarstvo/modularne-origami-trojrozmerna-krasa-z-papiera>

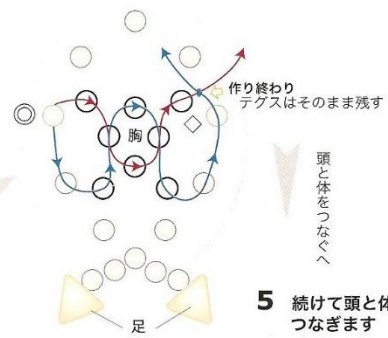
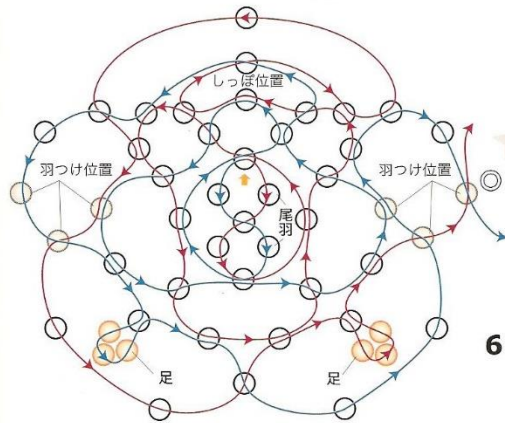
Příloha 5 Socha sovy z quillingu <http://kasiacreatives.blogspot.cz/2012/05/3d-snowy-owl.html>

Příloha 6 Pletací stroj, na snímku bez jezdce, http://www.mimibazar.cz/rodinne_foto.php?id=3418378

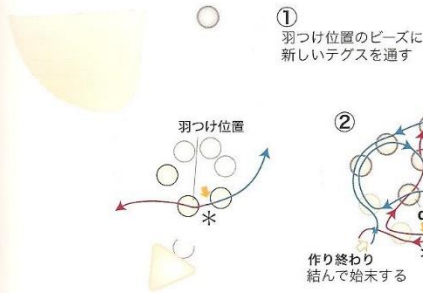

4 体を作ります ★=作り始め
テグス1m80cmの中央

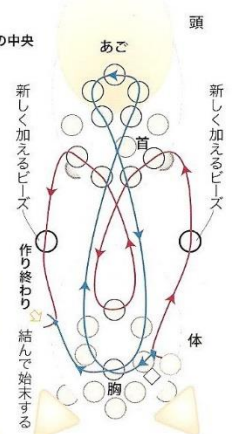
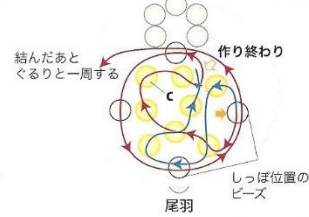

5 続けて頭と体をつなぎます

7 羽を作ります ★=作り始め
テグス各50cmの中央

6 しっぽを作ります ★=作り始め
テグス30cmの中央

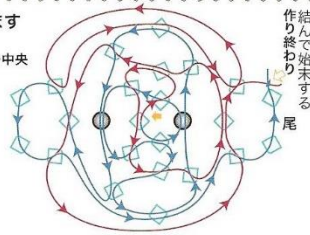

材料はさかな一匹分

- 10
◇ =a: ソロバン型5mm
ブルー.....28個
● =b: ラウンド5mm
黒.....2個
テグス2号
クリア.....80cm

1 体を作ります

★=作り始め
テグス50cmの中央

2 尾ひれを作ります

★=作り始め
テグス30cmの中央

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Tomíková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017/2018

Název práce:	Význam ručních prací v životě mladistvých
Název v angličtině:	The importance of manual work in the life of adolescents
Anotace práce:	Tato práce se zabývá z velké části ručními pracemi využitelnými v práci nejenom s dětmi, ale také převážně o nejčastější a nejoblíbenější ruční práce všeobecně. Nedílnou součástí je pohled mladistvých na ruční práce celkově, na jejich motivaci, na sociální postavení, zda je ovlivněno i jejich zájmy i na další dopady ručních prací u mladistvých, jako je například společensky prospěšná pomoc při různých charitativních akcích.
Klíčová slova:	Ruční práce, zájmy, mladiství, adolescenti, volný čas, historie ručních prací, metody ručních prací, motivace
Anotace v angličtině:	This work deals mainly with manual work that can be used not only with children, but also mostly about the most common and most popular manual work in general. An integral part is the view of young people on manual labor in general, their motivation, their social status, whether their interests are influenced, or other impacts of manual labor in teenagers, such as socially beneficial assistance in various charity events.
Klíčová slova v angličtině:	Artisan crafts, hobby, juvenile, adolescent, leisure time, history of artisan crafts, techniques of artisan crafts, motivation

Přílohy vázané v práci:	<p>Obrázkové přílohy se nachází v rozmezích stran 56 až 63. Vybrány byly jen některé příklady dokreslující části textu, o nichž jsem přesvědčená, že nejsou tak známé (hned první fotografie zobrazující skupinu lidí oblečených ve Steampunk stylu, například – nejenom že se jedná o složitou kombinaci různých ručních prací, zahrnujících práci s látkou a kůží a alespoň částečnou znalost mechaniky, ale v České republice se nejedná o příliš velký zájem veřejnosti jako třeba v Americe). Tabulky a grafy se nacházejí ve zpracování jednotlivých položek dotazníku.</p>
Rozsah práce:	Samotná práce začíná stranou 7 a končí na straně 53.
Jazyk práce:	Čeština